Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 111 (17234) | 1986 оной майн 14, среда | Сэн 3 мүн.

КОММУНИСТ ТАРИЛГА ДЭЭРЭ

оной хабар хүйтэн байжа, тарилгын хүдэлмэри лаа. Гэбэшье эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай бүхы эртын тарилга түлэг хэгдэжэ байна. XXII парт- нэрэмжэтэ колхозой коммунист, РСФСР-эй Верхов- эй депутат М. В. Перелыгинэй толгойлдог бригадын торнууд Бэшүүрэйнгээ район соо эгээн түрүүлэн аг- поли дээрэ гаргаа. Тэдэнэр тарилгада хабаадаха хжээ һайнаар бэлдээ юм. Үнгэрһэн жэлдэ энэ бри- шүүд таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр нер ороохо суглуулжа абаһан байна. Харин мүнөө гектар бүриһөө 25 центнерһээ доошо бэшэ ургаса зорилготойгоор хабарай тарилга ябуулна. Тэдэнэр хүдэлмэриин 12 үдэр соо дүүргэхээр харааланхай.

эдэбхитэйгээр, мэргэжэл шадабаритайгаар, зохёо- хүдэлжэ шадаха хүнүүд хүдөө ажахыда хэзээ хэзээ- хэрэгтэй»,— гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элид- хэлэгдэнэ. Энэ хүдөөгэй коммунистнүүдтэ сэхэ ха- Тэдэнэр бүхы ажалшадтай хамта ороохо таряа, хар- мощ болон газар ажалай бэшэшье продуктнуудые үй- лые эрид дээшэлүүлжэ, арбан хоёрдохи табан жэлдэ не эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгые һайжаруулха рилгонуудые шиидхэлгэдэ хам оролсобо ха юм. Энээ- лта хабарай тарилгаһаа, коммунистнуудай эдэбхи , тэдэнэй бэшэндэ нүлөөлжэ, ажалаа эрхим һайнаар һэнһээ, тэдэнэй жэшээтэ ажалһаа дулдыдаха байна. богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ нөө таряашадай гол шухала зорилго мүн.

й XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг бэелүүлжэ эхилһэн түрүүшын хабарай тарилга һай- гэргэхэ гэһэн социалис мүрысөөнэй манлайда ком- нүүд лэ ябана. Тэдэнэр өөһэдынгөө үндэр бүтээсэтэ бусадта жэшээ харуулжа, тэдэниие дахуулна. Жэ- аяхан «КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ коллектив» ндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Мухар-Шэбэрэй районой колхозой коммунист С. П. Оловянниковай бригадын габшагай һайнаар ажаллажа, оройдоол табан үдэрэй эртынгээ тарилга дүүргэбэ. Тэдэнэр 200 гектарта эршэмтэй технологёор ургуулха юм. Үнгэрһэн жэлдэ ектив таряалангай гектар бүриһөө 35,6 центнер ороо- һан байна. Мүнөөшье энээнһээ дутуугүй үрэ дүн хүсэлтэй. Тиихэдэ Бэшүүрэй совхозой Дабаатын от- механизаторнууд, коммунистнар Т. А. Цыбиков, Бурданов гэгшэдэй агрегадууд халаанайнгаа даабари , эртын тарилга хараалһан болзорһоо урид, һайн ша- ар дүүргэв. Дүй дүршэлтэй механизаторнууд залуу- һурган хүмүүжүүлнэ. Өөһэд хоорондоо шалгалта хэжэ, рингөө шанар шалгана. Эдэ бүгэдын ашаар тус ажа- хабарай тарилга урданайхиһаа һайнаар ябуулагдана.

й үдэр, час бүхэниие аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, рюусалгатай хүдэлмэриие урагшатайгаар дүүргэжэ ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл, хүдэлмэриинь тү- аргануудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Энэ та- ртийна организацинууд элдэб олон арга хэрэглэнэ. партиин Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Хяагтын болон е райкомуудай дэргэдэ тарилга үнгэргэхэ штабууд гданхай. Тэдэнэр олдоһон түрүү дүй дүршэл түргэн , тарилга дээрэ дайралдаһан дутуу дундануудые гэхэ мэтын асуудалнуудые дары шиидхэнэ.

оной тарилгые һайнаар, агротехническэ заабари- ёһоор үнгэргэхэ арга боломжо хаа хаанагүй бии. ажахы бүхэндэ хүсэтэ тракторнууд, бүхы хэрэгтэй техникэ үгтэнхэй. Минеральна үтэгжүүлгэ ехээр үг- лөө. Эдэ бүхы арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ, ндые газартаа ёһотойл эзэн ёһоор хандуулха хэрэгтэ организацинууд һанагэа хандуулна. Экономическа ри эрид һайжаруулха, подрядна арга болон бусадшье түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ шухала.

алаар РАПО-гой коммунистнууд ехэ үүргэ дүүргэхэ Тэдэнэр колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэдтэй хамта ин тоосоогоор ажаллажа байһан коллективүүдтэ өөһэдөө эмхидхэхэ, шиидхэхэ арга боломжо- гэхэ, тэдээндэ газар болон хэрэгтэй техникэ даал- гэтэй. Зүбөөр эмхидхэжэ шадабал, иимэ гуримай үрэтэй байһые түрүү ажахынуудай дүй дүршэл . Тиимэһээ партийна организацинууд, бүхы комму- энэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаха, захиргаан ба хоёрой хоорондохи хэлсээ нарииhаар сахиха хэ- ярха болоно.

е хэрэгэй амжалта ажалай хэр зэргээр, ямараар эдэhэнhээ сэхэ дулдыдадаг. Тиимэһээ тарилгада ха- адаһан коммунист бүхэн журам сахиха, бүхы юумые , харюусалга ехэтэйгээр дүүргэхэ жэшээ харуул- гын бүхы звенонуудта эрилтэ ехэтэй, эмхитэй ажа- байдал тогтоохо уялгатай. КПСС-эй ЦК-гай Поли- элидхэл соо табигдаһан эрилтын ёһоор «Зүб. Энэм- тойл коммунист!» гэмээр ажаллаха, ажаһууха ёһо- дэ ажалдаа хандасаяа хубилгаха, хайшан гэжэ тог- баян ургаса ургуулхые бодомжолхо, юрэдөө, бү- хэрэгүүдээ урагшань татахын түлөө оролдохо боло- бии байгаа дутуу дунданууд харааад һуухагүй, усадхаха, элдэб хуули бусаа, албан хойрог, худал ябадалтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ уялгатай.

эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ ниитэ-поли- хүдэлмэри ехэтэ нүлөөлхэ зэргэтэй. Энэ хүдэлмэ- поли дээрэ ябуулдаг партийна организацинуудай ток зүб гээд һанагдана. Республикын олон ажахы- полевой станууд эртээнһээ бэлдэгдэжэ, гоёон шэмэ- . Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд табан хоног бү- согсологдожо, илагшад урмашуулагдана. Тэдэнэй эдэ Улаан туг үргэгдэнэ. Эдэ бүгэдые тарилгын үедэ гдаһан партийна болон комсомолшуудай бүлэгүүд н баһа тэдэнэр бусадые үндэр бүтээсэтэ ажалда һээ гадна тарилгын шанар нягтаар шалгана.

хамта республикын зарим ажахынуудта хабарай хүдэлмэри үшөөл һайнаар эмхидхэгдэнэгүй. Хо- руунын, Сэлэнгын болон бусадшье районуудай зарим д энэ харюусалгатай хаһа муу бэлэдхэлтэйгээр Элдэб шалтагаанһаа боложо, тарилгын техникэ зогсо- шын, тоһодолгын материалаар хангалга таһалдана. эз механизаторнуудай һаадгүйгөөр ажаллаха эрхэ байгуулха хэрэгтэ анхарал багаар хандуулна. Жэ- Хоринэй районой Анаагай совхозой гурбадахи отде- полевой стан гэжэ байхагүй. Механизаторнууд хо- байрада ошожо эдеэлнэ. Хэды ехэ саг хиидэ хаяг- алаанаа дүүргэһэн механизаторнууд амархын тула ошожо, хэды ехэ саг барана гээшэб. Иимэ байдал е ажахынуудта дайралдана. Хүдэлмэриин һайн эрхэ хангаха энэ шухала асуудалнуудые партийна орга- нууд мартаха ёһогүй.

ошохо бүри тарилгын хүдэлмэри үргэдэнэ. Эндэл й коммунистнууд ажалша коллективүүдые КПСС-эй съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ эл- уялгатай. Мүнөө тэдэнэй урда арбан хоёрдохи табан түрүүшын жэлэй баян ургасын үндэһэ табиха гол табигданхай ха юм. Бии байгаа бүхы арга болом- гүйсэд хэрэглэжэ, ороохо таряа болон газарай е ургамалнуудые үйлэдбэрилгэ эрид дээшэлүүлхэ, эдеэ хоолой продуктнуудаар хангалгые һайжаруулха хубитаяа оруулха ёһотой.

ССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ

обыльскын АЭС-тэ ради- на бодосуудһаа электро- оршон тойронхи учас- ые, барилгануудые ан сэбэрлэхэ хүдэлмэ- эрһэн үдэрнүүдтэ улам дэһэн байгаа. Гэмтээг- реакторые хүргэхэ, бло- тойруулаад бетон хана хүдэлмэри хэгдэһээр. уссида, Украинада, тэрэ Киевтэ радиациин тарал- бага боложо байна.

30 километрһээ саашанхи газар нютагуудта хүдөө ажахын хүдэлмэри хэгдэнэ, промышленна предприятинууд хүдэлнэ, туристическэ юрын маршрудууд болюулагдаагүй.

Хохидогшодой дунда эмнэлгэ-һэргылэмжын хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байнхай. 35 хүнэй бэе муу байна, шатаһан ба радиацида ороһон зургаан хүн наһа бараа.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА 86

ГАЗАРТАА ЭЗЭН ЁҺООР

«Сибиряк» колхозой Ахалигай тракторно-таряан ажалай бригадада КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ коллектив гэһэн хүндэтэ нэрэ һаяхан олгогдобо гэжэ дуулахадаа, досоогоо ехэтэ баясаа һэмби. Ушарынь хадаа би урдандаа энэ бригадада хүдэлһэн, тэрэниие толгойлһоншье байнаб. Энэмнай аяар гушаад жэлэй саана бэлэй. Тиихэдэ хүдөө нютагууд трактор, машинануудаар нилээд үсөөн байһан юм. Манай бригадада тэрэ үедэ оройдоол 6 трактор тоологдодог һэн. Энэ техникээр бүхы Ахалигай полиие хуу хахалаабди. Түхэреэн жэлэй туршада хоёр халаан болоод, үргэһэ нойроо, эдихэ уухаяа мартан ажалладаг бэлэйбди. Саг ехэл ондоо байгаа. Ажалнайшье барагдаха бэшэ даа. Баян ургасын хойноһоо шангаханаар хүдэлөөгүйдэшни аргагүй. Газараа хахалха, тэрээн дээрээ наг шэбхэ гаргаха, полиёо һайрамаар уһалха, һүүлээрнь тарилгаяа үнгэргэхэ, ургасын хойноһоо харууһалха хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдадаг бэлэй. Иигэжэ хүдэлхэдөө зарим газарайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 25—30 центнер хүрэтэр шэниисэ абагша һэмди. Тиихэдэ бидэ кукуруза ургуулдаг болообди. Эдэ бүхы хэрэгые тэрэ үедэ агрономоор хүдэлһэн, мүнөө хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Ю. А. Византийский эрхилэгшэ һэн.

Мүнөөдэрэй байдалые харахада, юрэдөө бүхы юумэн ондоо болонхой. Тракторно-таряан ажалай бригадада 2400 гектар таряалан, 200 гектар нуга сабшалан даалгагданхай. Эдэнэрэй мэдэлдэ элдэб түхэлэй 20 трактор, орооһоной найман комбайн, газар элдүүрилхэ, тарилгада хабаадуулха машина, техникэ олоор үгтэнхэй. Мүнөө тэдэнь хуу бэлэн болгогдонхой.

Ахалигай тракторна бригадынхид һүүлэй жэлнүүдтэ өөһэдтөө түрүү онол аргануудые хэрэглэн яһала тогтууритай, үндэр ургаса хуряадаг болонхой. Тэдэнэр арбадахи табан жэлэй туршада гектар бүриһөө дунда зэргээр 13,5 центнер хүрэтэр ургаса абадаг һаа, харин үнгэрһэн табан жэлэй хугасаа соо гектарай 17 центнер ороохо таряа ургуулаа. Нёдондо сагай уларилай хэды тогтууригүй байгаашье һаань, тэдэнэр даалгагдаһан талмайнгаа гектар бүриһөө 24,6 центнер ургаса хуряаһан байха юм. Иимэ баян ургасын үндэһэ һууриин нэгэниинь гэхэдэ, һүүлэй арбаад гаран жэлэй туршада Ахалигай поли дээрэ «лада» гэжэ сортын шэниисэ, «удыч-жулты» гэжэ сортын обёос таригдадаг болонхой.

Энэ бригадада мүнөө 30 хүн ажаллана. Эдэмнай хуу залуушуул — тусхай мэргэжэлэй һургуули дүүргэнхэй хүбүүд юм. Механизатор бүхэниинь олон мэргэжэлтэй: трактористашье, шофёроошье, слесарь-заһабарилагшааршье, комбайнёроошье ажаллажа шадаха байна.

— Бригада соогоо иимэ бэрхэ кадрнуудтай байхадаа, ядахаар бэшэл даа. Ямаршье кампани болог, бидэ тэрэнээ саг соонь, һайн шанартайгаар үнгэргэгшэбди. Хүбүүдтээл батаар найдахада, юушье бүтээжэ шадаха байна ха юм, — гэжэ бригадир Николай Степанович Сороковиков намда хэлээ һэн.

Иимэ, дүршэл шадабаряар баян механизаторнууд даалгагдаһан техникэ, машина болон түхеэрэлгэнүүдээ эртээнһээ һайнаар бэлдээд, шанартайгаар ажалаа хэнэ. Жэшээлхэдэ, Фёдор Усольцев, аха дүү Алексей, Николай Деминууд, Георгий Плотников, Петр Муранский, Владимир Беликов ба бусадые ёһотойл таряашад гэжэ бригадирай магтаһаниинь ойлгосотой байгаа бэлэй.

КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ тракторна бригадын гэшүүд мүнөө гурбадахи жэлээ хамтын подрядай гуримаар хүдэлнэ. Энэ түрүү онол аргын ашаг үрыень хүн бүхэн һайн мэдэхэ дээрэһээ даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандана, хэжэ байһан хүдэлмэрээ һайн шанартайгаар бүтээхые оролдоно. Иимэ эбтэй эетэй коллектив һанаһандаа хододоо хүрэнэ, түйлаһан амжалтаяа дээшэлүүлнэ бшуу.

— Үнгэрһэн жэлдэ бригадын механизаторнууд эршэмтэй түрүү технологи хэрэглэхын тула 24 часай туршада хэшээлдэ хабаадуулагдаа һэн. Эндэ илангаяа агротехникэдэ, хүдөө ажахын техникэ хайшан гэжэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тухай үргэноор хэлсэгдээ бэлэй. Һүүлээрнь хүн бүхэн энэ темээрээ шалгалта баряа, — гэжэ тус ажахын агроном А. С. Пашнин хэлэнэ.

Эдэнэр мүнөө хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр эхилээ. Газараа борнойлоо. Мүнөө тарилгын хүдэлмэри үлэрһөө үдэртэ үргэдэнэ.

— Манай механизаторнууд түрэл партиингаа түүхэтэ съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжонхой, хурдадхалгын замаар, өөһэд өөһэдтөө шанга эрилтэ табиин ажаллаха байһанаа мэдүүлнэ. Бидэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын хабарай хүдэлмэриие һайн шанартайгаар, агротехническэ болзорто үнгэргэжэ, Ахалигай таряалан дээрэ үндэр баян ургаса ургуулхаар хараалнабди, — гэжэ Н. С. Сороковиков мэдүүлээ һэн.

Тусхайлан хэлэбэл, Ахалигай тракторна бригадынхид байгша ондо гектар бүриһөө 20 центнерһээ бага бэшэ ороохо таряа, мүн ехэ тэжээлэй ургамал ургуулха түсэбтэй. Энэ хараа зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхэ арга боломжо тэдэнэртэ бии. Юуб гэхэдэ, үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн бригадын механизаторнууд муугаар хүдэлхэ эрхэгүй ха юм.

Н. ДЕМИН,
хүдөө бэшэгшэ.
Түнхэнэй район.

ТҮРҮҮ АРГААР

Түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэһэн ажахынууд һайн амжалтануудые түйладаг гээшэ. Манай «Улаан-Туяа» совхозой таряашад, луговодууд һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада хамтын подрядай гуримаар ажаллажа эхилһээр, яһала үндэр дүнгүүдые түйладаг болонхой. Жэшээлхэдэ, Тудхалтын хоёрдохи отделениин Р. Н. Жамбаловай хүтэлбэрилдэг бригадын механизаторнууд нёдондо энэ түрүү аргаар хүдэлхэдөө, даалгагдаһан полиингоо гектар бүриһөө 16 центнер олон жэлэй ногоо ургуулха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 37,2 центнертэ хүргэһэн габьяатай.

Нэгэдэхи отделениһээ коммунист Ц. Д. Дондоковой ударидадаг луговодуудай звеногой гэшүүд 226 гектар сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер ургаса абаха түсэбөө 12,7 центнерээр үлүүлжэ шадаһан байха юм. Тэдэнэр үбһэез бэлэдхэжэ дүүргэһээр зеленко хуряалгада, сенаж даралгада хабаадалсаа һэн. Тиигэжэ тус звеногойхид үнгэрһэн жэлдэ бүхыдөө 1891 центнер зеленко бэлэдхэһэн, 1600 тонно сенаж нөөсэлһэн байна.

Совхозой хоёр отделениин тракторно-таряан ажалай бригаданууд нёдондо таряалангайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 13,2 центнер ороохо абаа, зарим участогууд дээрэһээ гектарай 20 гаран центнер ургаса хуряагдаа һэн. Иигэжэ тэдэнэр хамтын подрядай хэлсээнэй ёһоор хараалагдаһан түсэбөө дүүргэһэнэйнгээ түлөө, жэлэй дүнгөөр дүн хамта 30,5 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаһан байха юм. Урдань бригадануудай, звенонуудай гэшүүн бүхэндэ һарадаа 150—160 түхэриг урьһаар түлэгдэдэг байгаа. Нёдондоной дүнгөөр бригадын механизаторнууд, тэрэ тоодо: Ц. Д. Дондоков 1975 түхэриг, В. Тернуев — 1795, Н. Мамакин — 1732, нүхэр Куликов 1708 түхэриг абаа.

Хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг коллективүүд энэ жэлэй хабарай тарилгые эмхитэйгээр эхилбэ. Эдэнэр энэ харюусалгатай хаһадаа түгэс бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерээ. Техникэ, машинаяа саг соонь заһабарилһан, үтэгжүүлгээ хүсэд хүрэхөөр асарһан, газарайнгаа хүрьһэнэй шииг нойтыень алдахагүйн тула хүдэлмэри ябуулһан байха юм.

Д. ШИРАБОН,
хүдөө бэшэгшэ.
Яруунын район.

ЖЭГДЭ ЯБУУЛНА

Эдэ үдэрнүүдтэ Хяагтын районой «Заря» колхозой поли дээрэ хүлгөөтэй. Ажахын механизаторнууд богонихон болзор соо 1860 гектар сэбэр паар борнойлжо, 80 гектарай поли хахалжа, бэлэн болгоо.

Газарайнгаа хүрьһэ һайнаар бэлдэхэһээ гадна зональна гурим үргэнөөр нэбтэрүүлһэн тус колхозой таряашад тарилгаяа жэгдэ эхилһэн байна. Механизаторнууд түрүүлэн хара таряа, донник тарижа захалһан һаа, мүнөө эртынгээ ороохото ургамалнуудые тарина.

Хабарай тарилгын хүдэлмэридэ А. Н. Посоховой хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай хоёрдохи бригадын механизаторнууд эрхимлэнэ.

А. МОЛОНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ГАБШАГАЙ БАРИЛГАНУУД

дэл, Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын управлени ябуулна. Барилгын эдэ томо эмхинүүд тусхайлагдамал «БратскГЭСстрой» барилгын управлениин мэдэлдэ мүнөө үгтэнхэй.

Гол түлэб комсомолшууда хүдэлдэг Бүхэсоюзна габшагай энэ барилгада хүн зон ехээр дуталдана. Барилгын материалнуудаар болон хэрэгсэлнүүдээр хангалгын, социальна-соёлой ажаһуудалай объектнүүдые бу... ри олоор бодхоохо асуудалнууд шиидхэгдэхэ ёһотой.

Эндэ социалис мүрысөөнэй дэлисэ үргэдэнэ. Тиигэжэ шэнэ үүсхэлнүүд мүндэлнэ, үйлэдбэриин түрүүшүүл тодорно. ГРЭС-эй барилгын управлениин Георгий Гантимуровай, Сергей Яныгинай хүтэлбэрилдэг модошо дархашуул-бетонщигуудай, «БАМэнергострой» нэгэдэлэй, 5-дахи СМУ-гай Виктор Ивановой ударидадаг хабсарагшадай бригаданууд барилга дээрэ эрхим ажалша коллективүүд гэжэ мэдэрэгдэнхэй.

ХОЁРДОХИ ЭЭЛЖЭЭНДЭ ХУРДАДХАЛГА ХЭРЭГТЭЙ

Гусиноозерскын ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилгада хабаадагшадта 1985 он ехэ хубилалтануудай хаһа болобо. Машинна залай, утаанай соргын, түлишэ дамжуулгын комплексын һуури бодхоолгын болон бусад шухала хүдэлмэринүүд хэгдээ. 9 миллион 700 мянган түхэриг бүхыдөө ашаглагдаһан байна.

1986 ондо барилгашадай урда бүри ехэ, орёо зорилгонууд табигдана. Һомологдоһон мүнгэ зоори ашаглалгын түсэб 3 дахин дээшэлхэ гү, али бүхыдөө 30 миллион түхэригтэ хүрэхэ юм. Иимэ ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри анхан эндэ хэгдээгүй байгаа.

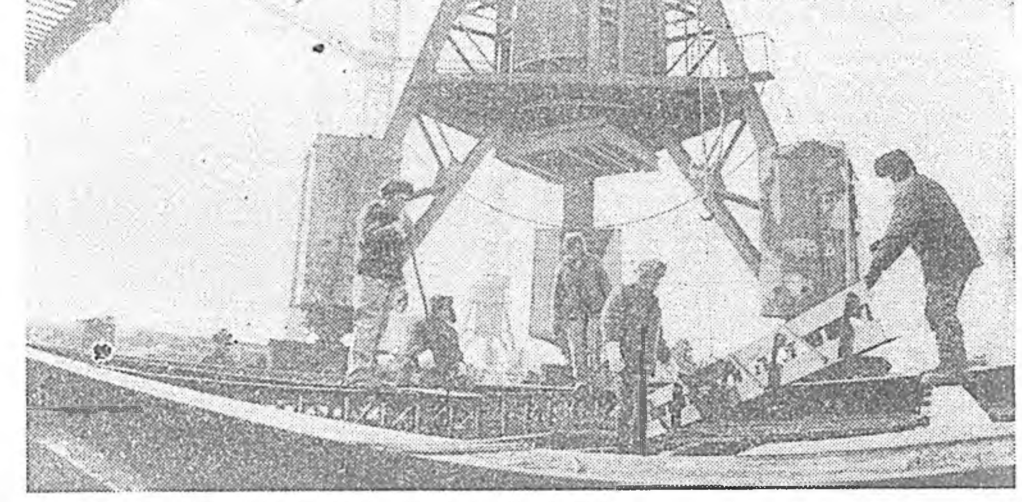
Станциин хоёрдохи ээлжээнэй түрүүшын энергоблок түргөөр баригдана. Түлишэ дамжуулгын түхеэрэлгэнүүдые, блочно-насосно станциие хабсаралга эршэмтэйгээр ябуулагдана. Хоёрдохи ээлжээнэй барилга дээрэ бүхы гол хүдэлмэринүүдые барилга-хабсаралгын «БАМэнергострой» нэгэдэл, Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын управлени ябуулна...

Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада барилгын эршын түргэдхэгдэхэ, Байгал шадархи дулаа үгэдэг эгээл томо станци бодхоогшод 6 энергоблогой 4-ыень ашаглалгада тушаахаар зоригжонхой.

В. МАТВИЕВСКИЙ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хабсарагшадай звеное даагша Василий Фетисов. 2. Виктор Ивановой бригада түлишэ дамжуулгын комплекс дээрэ хабсаралга хэнэ.

Авторай фото.

АНГОЯ СТАНЦИ БОДХОНОБДИ

«Бидэ БАМ баринабди — БАМ бидэниие хүмүүжүүлнэ» гэһэн уряа доро манай барилга-хабсаралгын «АзербайджанБАМстрой» управлениин коллектив ажаллажа, муу бэшэ үрэ дүн түйлана. Бидэ Эрхүүгэй участок дээрэ түмэр замай Улькан станци барижа, болзорһоонь урид ашаглалгада тушаагаа һэмди. Үнгэрһэн жэлэй апрель һараһаа хойшо Буряадай участок дээрэ Ангоя станциин барилга хэжэ эхилэнхэйбди. Эндэ байрын гэрнүүдые, һургуулиин, сад-яслиин, соёлой, спортын байшангуудые, котельнэ болон бусад объектнүүдые баринабди. Үнгэрһэн жэл 10 бүлын орохо хоёр гэр ашаглалгада тушаажа, даабаряа үлүүлээ һэмди.

Манай управлениин хүдэлмэришэд байгша ондо 2 миллион 200 мянган түхэригэй барилга хэхэ даабаритай. Түрүүшын кварталда 540 мянган түхэригэй барилга хэхэ аад, 600 мянган түхэригтэ хүргэжэ, даабари 101,3 процент дүүргэгдэв. Бригадна подрядай гурим хэрэглэжэ, бага гаргашатайгаар түргэнөөр барилга хэхэ хэрэгтэ гол шухала анхарал хандуулагдана. КПСС-эй Азербайджанай ЦК, Министрнүүдэй Совет һайн шанартай материалаар, оньһон техникээр хангаха талаар ехэ туһа хүргэнэ. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллективтэй нягта холбоо барисаатай болонхойбди.

И. ГАДЖИЕВ,
барилга-хабсаралгын «АзербайджанБАМстрой» управлениин начальник.

ХАНИ НҮХЭДЭЙ ТУҺАЛАМЖА ЕХЭ

ТАСС-ай тусхай корреспондентнүүдэй майн 12-то Чернобыльскын АЭС-эй оршонһоо дамжуулһанай ёһоор, майн нэгэнэй урда тээхэнэ Хмельницкэ атомна электростанциин барилгашадай зуугаад бүлэ гэр байрада нүүжэ орохо ордернуудые абаһан байгаа. Слесарь Виталий Волковинскиин, жолоошон Иван Максимчугай, оператор Антон Лавренюгэй, мүн бусадай бүлэнүүд шэнэ байра толлохые бэлдэжэ байһан юм. Тиигэжэ байтарнь, Чернобыльскын АЭС-тэ болоһон аюул усал тухай мэдээсэл дуулдаба. Уданшьегүй Припятьһаа нүүлгэгдэһэн бүлэнүүд элшэ хүсэ үгэхэ атомна электростанци барилгашадай һууринда ерэбэ. Тиихэдэнь Хмельницкиин барилгашад иигэжэ шиидхэбэ: бүхы 144 квартирые чернобыльскынхидто үгэхэ. Шэнэ газарта һайнаар ажаһууг лэ. Энэнь тэдэнэртэ тохёолдоһон бэрхэшээл түбэгүүдые хүнгэдхэхэ арга олгохо байгаа. Иигэжэ манай ороной хүн зон аюул усалда ороһон Чернобыльскын ажаһуугшадта анхарал оролдолго хандуулна.

Аварийн уршаг хойшолонгуудые усадхалгада тодорхой туһаламжа үзүүлхэ дурадхалнуудтай телеграммануд, бэшэгүүд ажалша коллективүүдһээ, совет хүнүүдһээ республикын ба Киевскэ областиин партийна, совет болон ажахын зургаануудта ороно. Иимэ хүндэ хүшэр үе сагта совет хүнэй энэрхы һайхан сэдьхэл, Эхэ орондоо дуратай байлга, нэгэ нэгэндээ туһа хүргэхэ хүсэлэн эли бодоор харагдадаг гээшэ. Республикын таряашадай мүрысөөндэ илаһанайнгаа түлөө шанда хүртэһэн Черниговскын «Правда» колхозой ажалшад 4 мянган түхэриг Чернобыльскын АЭС-эй хүдэлмэришэдтэ туһа хүргэлгын жасада оруулхые шиидэв. «Украина» колхозой пенсионер, дайнай ветеран Николай Яковлевич Косенко хубиингаа нөөсэлгэнүүдһээ 200 түхэриг оруулхые дурадхаба. «Винницапромстрой» трестын 1-дэхи СМУ-гай барилгашад нэгэдэхи кварталда габшагай һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө абаһан шагналаа — 2,5 мянган түхэриг эльгээхые шиидхээ.

Кировоградай дүрбэн жолоошод хүнүүдые аюултай зоноһоо нүүлгэн гаргалгада хабаадаһан байгаа. Тиигэжэ тэдэнэр аюул усалые нюдөөрөө хараһан юм. Коллективтээ бусажа ерэхэдээ, энээн тухай хөөрэбэ. «Чернобыльскынхидто туһаламжа үзүүлэлгын жасада мүнгэ оруулхын тула нэгэ үдэрэй туршада хүдэлэе» гэһэн уряа тэдэнэр гаргаһан байгаа. Автоколонныпн коллектив тэдэниие дэмжэбэ. Иимэ жэшээнүүд улам олон.

Чернобыльскын АЭС-эй оршондохи предприятинууд болон эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлбэриин гурим, тэдэниие материальна талаар хангаха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоол аюул усалай хойшолонгуудые усадхаха талаар партии, правительствын ехэ юумэ хэжэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ. Мүнөө эндэһээ нүүлгэгдэжэ гаргагдаһан 92 мянган хүнүүд бултадаа бусаалтагүй мүнгэнэй туһаламжа, хубсаһа хунар абаа. Полтавын таряашад, Донецкын шахтернууд, Харьковай машина бүтээгшэд, Одессын докернууд, Крымэй виноград ургуулагшад, Ждановскын металлургнууд — бүхы ажалша Украина аюул усалай хойшолонгуудые, усадхахын тула ехэ юумэ хэжэ байна.

Бүхы республиканууд аха дүүгэй туһа хүргөө. Ленинградһаа гагналгын агрегадууд, түймэр сараха электротехническэ түхеэрэлгэнүүд, тусхай хубсаһа хунар Чернобыльскдо эльгээгдэнэ.

— Эдэ үдэрнүүдтэ хайшаньшье хонходоходомнай, халуун дулаанаар хүлеэн абана. Россин Федераци онсо хубитаяа оруулаа. Аэрофлодой тусхай рейснүүдээр Свердловскһоо хара туулган, Тамбов болон Армавирһаа элдэб ашаан эльгээгдэбэ,— гэжэ УССР-эй Госснабай түрүүлэгшэ Павел Иванович Мостовой ТАСС-ай корреспондентнүүдтэ хөөрэбэ.

Республикын ажалшад габшагайгаар хүдэлжэ, аварийн хойшолонгуудые усадхалгада туһална.

— Республикын арадай ажахы тогтууритай һайнаар хүдэлнэ,— гэжэ УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Е. В. Качаловский мэдээсэбэ.— Апрель һарада Украинын промышленность түсэбһөө гадуур 270 миллионһоо дээшэ продукци гаргаа. Шахтернууд 32 миллион түхэригэй нэмэлтэ продукци үгэбэ. Энергетигүүд түсэбөө үлүүлэн дүүргэв.

— Бидэ иимэ хүндэ хүшэр байдалда совет хүнүүдэй гаргаһан эрэлхэг зоригоор, эмхидхэлээр омогорхонобди,— гэжэ США-гай Компартиин түбэй орган — «Пиплз дейли уорлд» газетын Киевтэ ерээд байһан корреспондент Майкл Давидоу хэлэбэ.— Баруунай оронуудта элдэб үгэ хүүр тараагдана. Гэбэшье эдэ худал хуурмаг үгэнүүдые эрид буруушааһан үзэгдэлнүүдтэй эндэ ушарбабди...

(ТАСС).

АМЯАРАА БРОШЮРА БОЛГОГДОБО

«СССР — ГДР: хани барисаан, харилсаа холбоон» гэһэн брошюра хэблэгдэжэ гараба. СЕПГ-эй XI съездын хүдэлмэридэ хабаадаһан КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев түрүүтэй КПСС-эй делегациин ажал ябуулга тухай документнүүд, материалнууд энэ брошюра соо толилогдоһон байна.

Съезд дээрэ М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ, тэрэнэй СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Э. Хонеккер болон ГДР-эй бусад хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадтай хөөрэлдэһэн тухай, М. С. Горбачевой республикын ажалшадтай уулзаһан тухай материалнууд брошюрада оруулагдаба.

Политиздат тус брошюрые хэблэн гаргаа.

(ТАСС).

XII ТАБАН ЖЭЛ: хурдадхалын замаар

ЭДЭЙ ҺАЙНИИЕ ҮЙЛЭДБЭРИЛХЭ

Хүн зониие элдэб янзын эд бараагаар хангалгые һайжаруулга хадаа партиин социальна политикын гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ КПСС-эй XXVII съезд дээрэ тэмдэглэгдэһэн һэн. Энэ талаар баталан абтаһан Комплексно программын ёһоор 1990 он болотор республика доторнай ардай эд бараа гаргалга 1,4 дахин, харин 2000 он хүрэтэр 2 дахин дээшэлүүлэгдэхэ зэргэтэй. [illegible]

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада ардай үргэн хэрэглээнэй эд бараа бүтээн гаргалгын түсэб сүм дүүргэгдээ. Соёл-ажахын, ажахын хэрэглээнэй эд товар үйлэдбэрилгэ 32,5 процентээр дээшэлээ. 150 шэнэ зүйл худалдаа наймаанай эльгээгдээ болоо. [illegible]

Гэбэшье республика дотор бүхыдөө эд бараа үйлэдбэрилгэн гаргалгын талаар хүдэлмэри эршэ дэлисэтэйгээр абуулагдана гүй. [illegible]

[illegible] хабаадаха аргатай: Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводто, «Бурятфермаш», «Забайкаллес» нэгэдэлнүүдтэ, Селенгинскын ЦКК-да түсгаар Комплексно программые бэелүүлгэдэ анхарал хандуулагданагүй. Эдэ предприятинуудта тоолон тодорхойлоод үзэбэл, салин хүлһэнэй фондын 1 түхэригтэ 1—8 мүнгэнэй эд бараан бүтээгдэнэ. Харин тиихэдэ «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудта энэ тоо 40 мүнгэндэ хүрэдэг байха юм.

Предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд тусхай цехүүдые, участогуудые һэльбэн шэнэдхэхэ, үргэдхэхэ, үндэр бүтээсэтэ техникээр хангаха, мүнөө үеын технологи нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ онсолон анхаржа, мэргэжэл шадабари ехэтэй кадрнуудые бэлдэхэ, бүридхэхэ зэргэтэй.

Эд бараанай шанарые һайжаруулха асуудал хадаа гол шухала удхатай болоно. Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта муу шанартай эд бараа эльгээлгэ тогтоогдоогүй зандаа, үргэлжэлһөөр. Ажабайдалаймнай бүри һайжаржа, хүн зоной эрилтэнүүдэй ургажа байхада, энэмнай хүлисэшэгүй ушар болоно бшуу.

Зарим министерствэнүүд, албан зургаанууд, нэгэдэлнүүд болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд партиин XXVII съезд дээрэ продукциин шанарта шанга хяналта хэхэ тушаа табигдаһан эрилтэнүүдһээ тодорхой тобшолол хээгүй, ямаршье хубилалтануудые хараалаагүй байһаар. Гансал үнгэрһэн жэлдэ стандартда таарахагүй продукци гаргаһанайнь түлөө промышленностиин предприятинуудта 400 мянган түхэригэй экономическа санкци хэгдэһэн байна.

«Бурятавторемонт» нэгэдэл (генеральна директорынь Ю. Н. Цыбиков) энэ талаар тон бирагүй байдалда оронхой. Түс нэгэдэлэй заводуудта шалгалтын хэгдэхэдэ, үйлэдбэриин, технологическа журамынь тон һула гэжэ элирээ. Тиимэһээ Шэнэ-Бэрээнэй гол заводто яслиин наһанай үхибүүдые һуулгажа эдеэлүүлхэ 127 стул, почтово 326 хайрсаг дуйһан голодоһондо ороо. [illegible]

[illegible]

[illegible] гоор, хайша хэрэгээр даалгагдаһан хэрэгтээ хандагшадые үшөөшье олоор тооломоор. Юундэ, ямар ушарһаа эд бараа үйлэдбэрилэн гаргалгын технологиин эрилтэнүүд хазагайруулагдана гээшэб гэһэн хуулита асуудал гараад ерэнэ бшуу. Предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, хинан шалгалтын албанууд, инженернэ подразделенинүүд шанарай талаар шалгалтаяа шангадханагүй гэбэл, алдуугүй. Тиимэһээл заводуудай дэргэдэхи техническэ таһагуудай харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Гүрэнэй худалдаа наймаанай инспекциин управлени, стандартнуудай хойноһоо хинадаг Госнадзорой республиканска лаборатори республикын предприятинуудта бүтээн гаргагдадаг продукциин шанарта эрилтээ шангадхаха зэргэтэй.

Худалдаа наймаанай эмхинүүд энэ хэрэгһээ хажуу тээ байха ёһогүй. Мүнөөнэй моодотой зохилдуулан, эд бараанай ямар зүйл гаргаха тухай асуудалые республикын Худалдаа наймаанай министерство үдэр бүриингөө анхарал доро байлгаха ёһотой.

Арадай депутадуудай Соведүүд эд бараа бүри ехээр үйлэдбэрилгые хангаха хэрэгтэ эдэбхитэй үүргэ дүүргэхэ аргатайшье, уялгатайшье юм. Үйлэдбэриин ургалтын асуудалнуудаар саг үргэлжэ һонирхожо, өөһэдынгөө районой, городой предприятинуудта шэнэ янзын эд бараанай хэр гаргагдажа байһые хинан шалгаха гээшэ гүйсэдкомуудай, комиссинуудай, нютагай Соведүүдэй бүхы депутадуудай ажал ябуулгын шухала хуби мүн.

Совет ба ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд орон доторнай боложо байһан эрид хубилалтануудай хараа зэргэһээ арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргалгын асуудалнуудта хандаха зэргэтэй гээд тобшолонтой.

С. БУЛДАЕВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо.

ЗҮБӨӨР ЭМХИДХЭХЭ ШУХАЛ[…]

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр М. С. Горбачевой хэһэн Политическэ элидхэлые манай районой ажалшад анхаралтайгаар шудалжа байна. Илангаяа бидэ, профсоюзай хүдэлмэришэд, энэ Политическэ элидхэлэй удха шанарые юрын малшадта, механизаторнуудта, таряашадта ойлгуулжа үгэхэ зорилготой гээшэбди. Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха хэрэгтэ бидэ хубитануудаа оруулха ёһотой болонобди. Энээнэй гол шэглэлынь юун болоноб гэхэдэ, эрдэм-техникын дэбжэлтын үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэриие бүхы хэмжээгээр эршэдхэхэ, экономикын байгууламжые хубилгаха, үйлэдбэриин ажал эмхидхэлгын ба урмашуулгын ашаг үрэтэй аргануудые хэрэглэжэ, ургалтын шэнэ шата хангаха гээшэ тэрэнэй уг удхань мүн. Энэ талаар М. С. Горбачевой элидхэл соогоо «ажалшадые моральна ба материальна талаар урмашуулха, кадрнуудай һанаа сэдьхэлые хубилгаха гээшэ манай ургалтые хурдадхаха шухалын шухала эрхэ нүхэсэл болоно» гэжэ хэлэһэниинь яаха аргагүй зүбтэй.

Амжалтын эхин социалис мүрысөөнһөө эшэ үндэһэтэй гэхэдэ, алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ, хүн зониие һайнаар хүдэлгэхэ гээд һаа, социалис мүрысөө аша үрэтэйгөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй ха юм. Тэрэнэй ашаар түрүү онол арга, дүй дүршэл элирүүлэгдэхэһээ гадна ажалша хүн бүхэнэй арга боломжонууд тобойсо харагдадаг гээшэ. Ушар тиимэһээ энэ шухала хэрэгые зүбөөр эрхилхын тула тэмсэхэ шухала гэжэ тоологдоно.

Һүүлэй үедэ район дотор социалис мүрысөөн бодото һууриие батаар эзэлэнхэй. Колхоз, совхозуудта дэлгэрүүлэгдэһэн мүрысөөндэ олон хүн хабаадалсажа, абаһан социалис уялгаяа дүүргэхын хойноһоо оролдодог байха юм. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр ажахынуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ «Знамя Ленина» колхоз нэгэдэхи һуури эзэлжэ, КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой зүгһөө дамжуулгын Улаан тугта хүртөө һэн. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра» колхозууд гараһан байна.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада байгаалиин эрхэ байдал ажал хүдэлмэридэ нилээд гасалан ушаруулаа. Хэды иимэ хүшэр, хүндэ байдалай тохёолдоошье һаань, колхоз, совхозуудай олохон ажалша коллективүүд, түрүүшүүл хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар хүдэлжэ, зориһондоо хүрэжэ шадаһан байха юм. Тракторно-таряан ажалай бригадануудай дундаһаа «Искра» колхозой С. П. Оловянниковай, П. Я. Антоновой, «Знамя Ленина» колхозой Н. С. Патрахинай хүтэлбэрилдэг коллективүүд баян ургаса ургуулжа, мүрысөөндэ шалгараа бэлэй.

«Искра» колхозой хартаабхашадай звеное даагша Георгий Спиридонович Трофимов нёдондо түмһэ суглуулха түсэбөө 125,8 процент бэелүүлээ гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 125 центнер хартаабха абаа. «Эрдэм» совхозой К. М. Варфоломеевэй хүтэлбэрилдэг овощ ургуулагшадай звеногойхид гектар бүриһөө 455 центнер ургаса хуряажа, район соогоо түрүүлээ.

Ниитынгээ адууһа малда тэжээл нөөсэлхэ хэрэгтэ луговодуудай өөһэдынгөө хубитануудые нилээд оруулһан байна. «Родина» колхозой луговод Катият Загидулин даалгагдаһан сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 39,9 центнер ногоо ургуулжа, районойнгоо чемпион болоо.

Механизаторнуудай дундаһаа «Заганский» колхозой тракторист Н. К. Ивановые, «Коммунизм» колхозһоо И. В. Сапожниковые, «Искра» колхозһоо В. И. Рычковые, «Знамя Ленина» колхозой комбайнер В. И. Ивановые онсолон тэмдэглэхээр. Эдэ нүхэднай абаһан уялгаяа үлүүлһэн байха юм.

Витаминтай ногооной гурил гаргадаг агрегадууд. сооһоо «Знамя Ленина» колхозой Устин Георгиевич Назаровай даадаг агрегат нёдондо дүн хамта энэ сэнтэй 1105 тонно гурил гаргажа, нэгэдэхи һуури эзэлээ һэн.

Һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдтэ һү ехээр һаахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, олоной эдэбхи үүсхэлые шадамараар элсүүлһэнэй ашаар «Искра» колхозой Новостройкын һүнэй фермын малшад жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2660 килограмм һү һаажа, онсо шалгарһан байна. «Знамя Ленина» колхозой Доодо-Калиновкын һүнэй фермынхид һү һааха түсэбөө 110 процент бэелүүлээ, үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа 214 килограммаар дээшэлүүлжэ шадаа. Район дотор түсэб, уялгануудаа жэншэдгүй дүүргэдэг һаалишад яһала олон. Жэшээлбэл, «Искра» колхозһоо Н. Е. Козлова, Н. Ф. Хакимулина, «Коммунизм» колхозһоо Т. Н. Варфоломеева, «Знамя Ленина» колхозһоо С. К. Рымарев, «Забайкалец» совхозһоо Е. М. Матвеева гэгшэдэй магтаалтай ажалые онсолон тэмдэглэхээр. Үхэршэдэй дундаһаа «Искра» колхозой Н. Г. Васильев, «Коммунизм» колхозой Е. С. Гусляков, тугалшадай дундаһаа «Искра» колхозой Т. М. Коноваленко, энэл ажахын гахайшан Л. И. Мальцева, «Эрдэм» совхозой адуушан Е. Т. Брылев болон бусад хамаһаа ехэ илалта туйлажа, 1985 оной дүнгөөр районойнгоо чемпионууд болоһон алдартай.

Эдэ нүхэдэй дүй дүршэлыень, онол аргануудыень олоной шудалхаар согсолхо хүдэлмэри мүнөө үргэнөөр ябуулагдана. Иигэжэ саашадаа түрүүшүүлэймнай жэшээтэ дүршэл арганууд улам үргэнөөр хаа-хаанагүй нэбтэрүүлэгдэхэ жэшээтэй.

Фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үнгэрһэн һарын дүн согсологдожо «Искра» колхозой Новостройкын һүнэй фермын кол[…]тэ улаан вымпел бә[…]ба. Тэдэнэр энэ һ[…] центнер һү һааһан ба[…] Энэл ажахын Юбиле[…]ганский» колхозой [...]ганай, «Путь Ленин[…] Барай һүнэй фермэ[…] шалгаржа гараа.

Социалис мүрысөө[…] нүлөөе дээшэлүүлх[…]дорхой хүдэлмэри [...]лонобди. Жэл бүхэн[…] тэмсэлэй гурим [...] хэогүйдэ аргагүй. [...]шуулгые баһал ондоо[…]ной эдэбхи үүсхэл [...]маар зохёохо хэрэгт[…]

Бидэ түрүүлжэ гар[…]лективүүдтэ ошожо, [...] хабаадалгатайгаар [...]пел, Хүндэлэлэй гр[…] рюулдаг заншалтай[…] квартал бүхэнэй дүн[…] солходоо, түрүүшүүл[…] районойнгоо газет[…] һанда тунхагланабди.

Социалис мүрысөө [...]гэ — профсоюзай [...] мүн. Энэ хэрэгые һ[…] хидхэжэ шадабал, хү[…] хын продуктнуудые [...] рилгэ хараа байса [...] байна бшуу. Тиимэһээ [...] зай комитедүүд парти[…]низациингаа хүтэлбэ[…] ажахынуудайнгаа мэр[…] тэй хамта хүдэлхэ [...]

Н. МА[…]
Мухар-Шэбэрэй [...]
хүдөө ажахын хүдэлм[…]
шэдэй проф[…]
райкомой сек[…]

«НАМАЙЕ ХҮНҮҮД ХҮЛЕЭНЭ...»

ЗУРАГЛАЛ

«Соведүүдэй талмай» гэһэн буудал дээрэ «гурбадахи» номерой автобус хүлеэжэ зогсоноб. Д. Банзаровай нэрэмжэтэ үйлсэһөө авиационно заводой поселок хүрэтэр энэ автобус ябадаг гэжэ Улаан-Үдэ хотын хүн зон һайн мэдэдэг ёһотой.

...Хажуу тээгээ «124» гэһэн тоотой автобус адаглан харанаб. Автобусой эзэн, автопредприятиин ветеран Иван Данилович Бельский 20 гаран жэлэй туршада энэл маршрудаар таһалгаряагүй ябана бшуу. Бидэ үшөө танилсаагүйбди, мүн эндэ, Соведүүдэй талмай дээрэ минии автобусто орожо һуухые тэрэ мэдэнэгүй.

Диспетчерэй хэлэһэнэй ёһоор «124-дэхи» тон саг болзортоо үйлсын годируугай саанаһаа бии боложо, аалихан ерэжэ тогтобо. Салон соо ороод, жолоошониие, урдахи харгыень адаглан харахын тула таатайгаар һуубаб. Хүнүүдэй орожо һууһыень ехэ анхаралтайгаар гэрэл соо хаража лаблаад, автобусоо байраһаань аалихан хүдэлгэбэ.

...«Ниислэлэй үйлсэ» гэһэн буудал хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ хододоо хүн зон олоор буудаг, һуудаг юм. Тиимэһээ Иван Даниловичай хараса хүнүүдэй гараха, ороходонь хандуулагданхай. Нэгэ хүниие тэрэ онсолон обёороод, энеэбхилнэ. Тэрэнь гараа үргэжэ даллан амаршалха юм.

Һүүлшын буудал хүрэһэнэйнь удаа дүтэлжэ танилсабаб. И. Д. Бельский гайханги шэгтэйгээр асуудалнуудтам яаралтайгаар харюусана. Хэдэхэн минута амарха зуураа, асуудалнуудтам тодо түргэн харюу үгэхые оролдоһон байгаа гэжэ хожомынь ойлгоо һэм.

— Автобусто орожо һуугыт даа. Һүүлдэнь хөөрэлдүүжэбди. Мүнөө намайе хүнүүд хүлеэжэ байна,— гэжэ 5 минутын үнгэрхэлөөр, И. Д. Бельский урин зулгыгаар гүйһандал хэлээ һэн. Ажалайнь дүүрэхэлээр хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлбэбди.

— Иван Данилович, 35 минутын туршада нэгэтэшье юундэ микрофоноороо дуугараагүйбта? — гэжэ асуубабди.

— Гол түлэб авиазавод хүрэтэр саг үргэлжэ ябадаг хүнүүд һуудаг. Микрофоноор дуугаржа, салон соо үлүү шууя гаргаһанай хэрэггүй гэжэ һанагшаб. Пассажирнууд өөһэдынгөө буудал һайн мэдэнэ ха юм. Автобусой жолоошон, бусад жолоошодто орходоо, онсо илгаатай үүргэ дүүргэнэ. Ашаанай автомашина жолоодогшод заримдаа манай автобусые аюултайгаар ахижа гарадаг. Бидэнэр эгээл үнэтэй «ашаан» 30—40 хүниие абаад ябанаб гэжэ хэзээдэшье мартаха ёһогүйбди. Илангаяа харгынуудай халтир уухай сагта дабхар һэргэг ябаха хэрэгтэй,— гэжэ И. Д. Бельский хөөрэнэ.

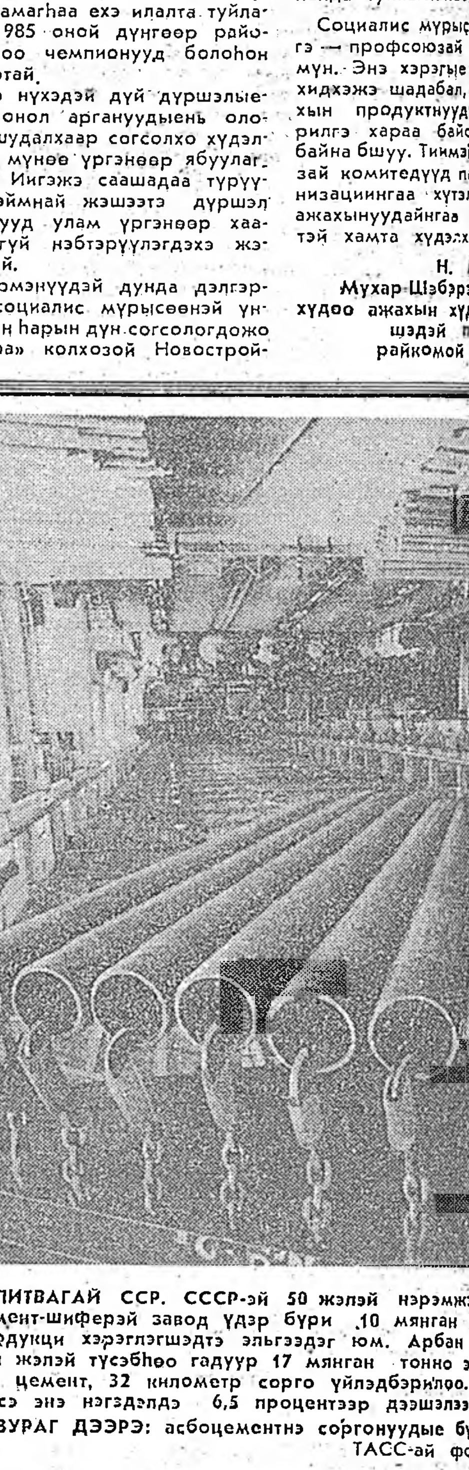
Бүри эдир багаһаа Иван Данилович техникэдэ дуратай һэн. Тиимэһээ дунда һургуули дүүргээд, нютагтаа трактористаар хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Номгон далайн Флодто автомашинын жолоошоноор алба хэһэн юм. Албанһаа табигдахадаа, пассажирска автотранспортна 1-дэхи предприятида (тиихэдэ 3-дахи АТК) хүдэлхэсэ ерээ һэн. Тэрэнэй эндэ хүдэлхэ зуура элдэб түхэлэй автомашинанууд ашаглагдан һэлгэгдээ. Алинданшье хүдэлжэ, дүй дүршэлөөр баян болоо ааб даа. И. Д. Бельскиин ажабайдал, наһаниинь энэ маршрудта үнгэрөө гээ һаа, ехэ алдуу болохогүй. Мүнөө авиазаводой хүдэлмэришэнэй поселогой олонхи зон тэрэниие танидаг, уулзахадаа, заабол мэндэшэлэлсэдэг, һонинуудааа андалдадаг юм. Иван Даниловичай энэ маршрудаар ябажа эхилээд байхада, 4—6 наһатай байһан хүүгэд мүнөө өөһэдынгөө хүүгэдые автобустонь хүтэлжэ һуулгана ха юм. Хори гаран жэл нэгэ предприятида хүдэлхэдөө, коллектив доторөө хүндэтэй болоо ааб даа.

— Эндэмнай олон жэлэй туршада хүдэлжэ байһан хүнүүд олон. Жэшээлхэдэ, Василий Михайлович Карпычев, Николай Исаев, Владимир Пермин гэгшэд эндэ хүдэлхэеэ ерэхэдэм, ажаллажа байһан юм. Эдэ аха нүхэднай предприятиимнай омогорхол болонхой. Мүнөөшье тэдэнэр үрэ бүтээсэтэйгээр хүдэлнэ, олохон залуу жолоошодые һурган хүмүүжүүлжэ, хүнгэн бэшэ харгыдань гаргаһан байха юм. Предприятидамнай ажалда дуратай залуу жолоошод хүдэлдэг. Гэбэшье заримдаа харюусалгын мэдэрэлгүй хүнүүд дайралдадаг, зоной дурые гутаадаг гээшэ. Иимэ хүнүүд удаан манда тогтодоггүй, ондоо хүдэлмэридэ ородог,— гэжэ Иван Данилович хөөрөө бэлэй.

Наһанайнгаа амаралтада гарабашье, И. Д. Бельский хүл хүнгэн, дорюун сарюун ябана. Мүнөө залуу хүбүүн И. Черный гэгшые автобусой жолоошоной хүнгэн бэшэ хүдэлмэридэ һургана. Энэ хүбүүнэй бэрхэ жолоошон болохо байһандань этигэмээр. Юуб гэхэдэ, Иван Даниловичай ажалай һургуули гараһан олохон хүнүүд предприятиин түрүүшүүл болонхой.

Үглөөдэр И. Д. Бельский эртэ бодожо, ээлжээтэ рейсдэ гараха юм. Тиимэһээ удаан барижа байнгүй һонирхолтой, залуу жолоошодой һургаал абамааршье хөөрэлдөөнэйнь түлөө баяр хүргэбэбди. Гаражта машинаяа табихаяа зориходонь, хойноһоонь харан, үлэхэдөө, «Замтнай хододоо гэрэлтэй, һайхан байг лэ» гэжэ һанаан соогоо үреэгээ һэмди.

Л. МЕЛЬНИКОВА.

ЛИТВАГАЙ ССР. СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ А[…]цемент-шиферэй завод үдэр бүри 10 мянган тонно продукци хэрэглэгшэдтэ эльгээдэг юм. Арбан нэгэд[…]бан жэлэй түсэбһөө гадуур 17 мянган тонно эрхим [...]тай цемент, 32 километр сорго үйлэдбэрилээ. Ажа[…] тээсэ энэ нэгэдэлдэ 6,5 процентээр дээшэлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: асбоцементнэ соргонуудые бүтээж[…]
ТАСС-ай фотохро[…]

СОЮЗН[А] республикануудт[а]

АЖАХЫН ТООСООНОЙ ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ ДЭЭР[Э]

Орловско областиин ажахынуудта хамтын подря[…]лон ажахын тоосоогоор хүдэлхэ отрядууд ба звено[…] ридхэгдэжэ дүүргэгдээ. Энэ хабартаа эхилжэ иимэ о[…] областиин таряалангые дууһыень шахуу элдүүрил[…]

Глазуновско районой таряашадай дүй дүршэлы[…]лэжэ, нарядгүйгөөр хүдэлдэг коллективүүд ажалл[…] эмхидхэлгын ба түлбэриин түрүү арга эсэсэй үндэр у[…]гүүдые туйлаха арга олгоно.

Областиин түрүү ажахынуудта байгуулагдаһан түрү[…] дүршэлэй һургуулинуудта механизаторнууд һураж[…] юм. Колхоз, совхозуудай захиргаанууд болон ажах[…] сооной һалбаринуудай хоорондо хэлсээнүүд батал[…]

ПАРТНЕРНУУДАЙ ТУҺАЛАМЖААР

Киргизэй Манасска районой газар дээрэхи Эчкили[…] боори ташалан үрэжэлтэй таряалан болгогдоо. «[…] совхозой ажалшадай ехэ талмай дээрэһээ тогтуур[…]са абадаг болоходонь Таласска областиин «Сельхоз[…] нэгэдэлһээ шефүүдынь туһалһан юм. Тэдэнэр уһал[…] түхеэрэлгэнүүдые барижа үгэһэн байгаа.

Оройдоол 2 жэлэй саада тээ «Кен-Кол» гээрдэн[…] байһан. Тарлан ажалынь сагай уларилһаа сүм [...] мал ажалай фермэнүүд электрын эльшэ хүсөөр ха[…] һэн. Агропромой дурадхалаар «Сельхозэнерго» нэгэд[…] хозые шефтэ абаба. Холын нютагуудта электрын эл[…] дамжуулха утаһа татахадаа, совхозой шэнэ харгы[…] барихын ба хуушануудые заһабарилхын тулада бр[…] бульдозернуудые, бусад техникэ хэрэглэдэг.

Бусадшье предприятинууд Таласска областиин [...] ажахынуудта шеф ёһоной үрэ нүлөөтэй туһаламжа үзү[…]

ШЭНЭДХЭН ЗАҺАҺАНАЙ АШААР

Үйлэдбэриие зогсоонгүй, тэрэниие үндэһөөрнь һ[…] шэнэлһэнэй һүүлээр Ригын холимол тэжээлэй завод[…] сэниинь хоёр дахин ехэ болоо юм. Түсэбтэ табан ж[…] раалагдаһан комплексно программын ёһоор үйлэдбэ[…] нэдхэдэг республикын Хилээмэнэй продуктнуудай ми[…] ствын предприятинуудта заводойхидой дүй дүршэл ү[…] хэрэглэгдэнэ.

— КПСС-эй XXVII съездын документнүүд соо [...] байгаа предприятинуудые шэнээр зэбсэгжүүлгын [...] байһаниинь онсолон тэмдэглэгдэнэ,— гэжэ Латвиин [...] хилээмэнэй продуктнуудай министр Г. Голубев хөөр[…] Үйлэдбэриие үргэдхэхэ ба шэнэдхэхэ, бүхы нөөс[…] ломжонуудые дүүрэнээр хэрэглэхэ гээшэ шэнэ таба[…] хараалагдаһан комплексно программын үндэһэ һуур[…]лоно. Мүнгэ зөөри тон багаар гаргашалжа, үйлэдб[…] үндэһөөрнь шэнэдхэхэ гол зорилго табигдана.

АРАДАЙ ҮРЭ НҮЛӨӨТЭЙ ХИНАЛТА

Букинска районой «Коммунизм» колхозой заһабари[…]рилгын техникые хабарай хүдэлмэридэ бэлэн болгоһо[…] хайгаа Ташкентскэ область дотороо түрүүлэн элид[…] даагүй. Хүтэлбэрилэгшэдэй баадхаашье һаань, слесар[…] Мурадов актда гар табихаяа арсаһан байгаа. Тиигэ[…] баримтые ажахын хинагшад шалгаха зэргэтэй болоо[…]

Машинануудай заһабарилгын шанарые шалгажа[…] тэдэнэй олонхиинь үшөө дахин һайнаар заһаха хэрэг[…]жэ арадай хинагшад шиидхэһэн байгаа. Шалгалтын [...] алнуудаар парткомой заседани боложо, нюдэ [...] оролдоһон мастерской даагша колхозой ахома[…] хоёр шангаар хэһээгдээ.

Хээрын эрхэ байдалда шалгагдаһанай һүүлээр л[…] гүйсэд бэлэн болоһондо тоологдохо гээд ажахын [...] вэй хамтын суглаан дээрэ заһабарилагшад шиидхэ[…]

АНХАРАГТЫ: ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

ҮХЭРЭЙ МЯХАНАЙ КОНВЕЙЕР

Арбаад жэлэй саана Оёорой совхоздошье гүрэндэ мяха худалдаха түсэбые дүүргэхэ талаар шахардуу байдал тохёолдодог һэн. Үхэр малынь гол түлэб зунай бэлшээриин һүүлээр лэ мяханай комбинадта сэхэ ябуулагдадаг байгаа. Тиихэдээ хүсэд мяхажаа, таргалаагүй, үшөөл жэжэ мал тушаагдажа, түсэбэй дүүргэлтэ биратай урагшаа ябадаггүй һааб даа. Гадна намар үбэлэй һарануудтал ехэнхи мяхан худалдагдаад, бэшэ тээнь хооһон шахуу байдаг бэлэй.

— Иимэ түлюур түйган гүримаар хүдэлжэ болохогүй. Гүрэндэ һайн шанартай, ехэ мяхан жэлэй дүрбэн сагта жэгдээр худалдагдажа, түсэбтэ даабари жэншэдгүй дүүргэгдэжэ байха ёһотой. Энээнһээ ажахымнай экономико сэхэ дулдыдаха бшуу. Саашадаа ямар аргаар энэ гээгдэлые усадхахаб гэжэ ухаагаа һайсахан гүйлгэхэ болоод байнабди,— гэжэ совхозой директор С. М. Филиппов нэгэтэ энэ асуудалые суглаан дээрэ табиба.

Тиигэжэ 1976 ондо совхоздо үхэрнүүдые шахан таргалуулха тусхай шэнэ байра түрүүшынхеэ баригдаһан юм. Тэрэ гэһээр эндэһээ олохон мянган тарган, томо шахамалнууд мяханда тушаагдаа. Гадна эдэ жэлнүүдтэ мал шахалгын технологи улам нарижуулагдажа, шэнэ, түрүү онол арганууд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Мяха үйлэдбэрилгэншье жэлһээ жэлдэ дээшэлүүлэгдэнэ.

— Бидэ үхэрнүүдые гансахан шахан таргалуулха бэшэ, мяханда тушаагдаха бүхы малые багаһаань һайн харууһа, тэжээлдэ байлгажа, түргэнөөр түлжүүлхэ, удаань шахажа тушааха мяханай тусхай конвейер эмхидхэхэ гэжэ шиидэ зомди. Мүнөө эдэмнай һүн тэжээлһээ болюулагдаһан эрэ тугалнуудһаа эхилээд, ойрын сагта мяханда тушаагдаха томо шахамалнууд хүрэтэрөө, хамта 900 гаран үхэр байлгагдана,— гэжэ совхозой директор, КПСС-эй XXVII съездын делегат С. М. Филиппов хөөрэнэ.

Олон тоото уужам ехэ хорёонууд, хойто захаарнь һалхи халхалуулан хабтагайгаар баригдаһан ута дал хашаа. Хорёо бүхэн соо үхэрнүүд томо, жэжэрээ илгагданхай, ута хобтонууд сооһоо үбһэ тэжээл эдинэ, зариманиинь хобоонууд соо гоожожо байһан булеэхэн уһа ууна. Мүн эндэ тэжээлэй цехэй томо байра тобойн харагдана.

— Цырен-Доржо хүбүүнтээ би эгээл жэжэ буруунуудые харууһалдаг хүм. Манда 250 үхэр даалгагданхай. Эдэнэйнгээ тус бүридэнь үдэрэй 2 килограмм хуурай талха тарянай зүйл, 1 килограмм үбһэ, дуран соонь һолоомо эдюулнэбди. Шэнгэн бурдууг садатарынь уулгадагбди. Үбэлэй һарануудта жэжэ буруунуудай шэгнүүрээ тус бүридөө сүүдхын 550—600 граммаар нэмээгээ,— гэжэ ахалагша малшан Чимит Ширдармаевич Самбуев хэлэнэ.

— Энэтнай багашаг гээшэ ааб даа,— гэхэдэмни. Тэрэ иигэжэ нэмэбэ:

— Дулаан болоходо тэдэмнай шэгнүүрээ үшөөшье ехээр нэмээхэ ёһотой. Тэдэ эдэниие түргэн таргалдаг томо шахамалнуудтай жэшэхын яашье аргагүй. Урда жэлнүүдтэ иимэ жэжэ мал эндэ тэндэ юрын гүүртэнүүдтэ үбэлжэхэдөө шэгнүүрээ нэмээхэһээ байха, борсойлдожо бүри муудашоод, ондо ородог, зариманиинь гарзалдаг байгаа ха юм. Мяханда тушаагдаха малые иигэжэ багаһаань һайнаар түлжүүлхэ гээшэ ехэл ашагтай гэжэ һананаб,— гэбэ.

Эдээнтэй зэргэлээд байһан хорёонууд соо байгша оной хоёрдохи, дүрбэдэхи кварталнуудта мяханда тушаагдаха, хамтадаа 420 гаран үхэр эдеэлүүлэгдэнэ. Тэдэниие ахалагша малшан Владимир Молонов, тэрэнэй туһалагшад Михаил Барбашин, Андрей Калмынин, Михаил Павлов гэгшэд харууһалдаг. Шахамал бүхэндэ үдэрэй 4 килограмм талхан, 1 килограмм үбһэн, мүн 20 килограмм сенаж, шэнгэн бурдууг, һолоо, мон гэхэ мэтэ эдюулэгдэнэ. Үнгэрһэн январь, февраль, март һарада шахамалнуудай тус бүриин шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 800—850 граммаар нэмээгдээ.

— Байгша ондо эндэһээтнай хэды шэнээн шэгнүүртэй, хэр олон мал мяханда тушаагдааб? —гээд, һонирхобобди.

— Жэлэй эхинһээ хойшо 150 гаран шахамал мяханай комбинадта тушаагдажа, гүрэндэ мяха худалдаха I кварталай түсэб болзорһоо урид дүүргэгдээ. Үхэр бүхэн дунда зэргээр 380 килограмм шэгнүүртэйгээр, гол түлэб тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Һайн шанартай ехэ мяха тушааһанайнгаа түлөө 66 мянган түхэриг нэмэлтэ олзо абаабди. Иигээд жэлэй II кварталай түсэбэй дүүргэлтэдэ мал шахалгын гүүртэһээ үшөө 90 толгой тарган, томо үхэрнүүдые мяханда тушаахабди,— гэнэ Степан Матвеевич.

Буруу, хашарагуудые һайнаар түлжүүлдэг болоһоной, үхэрнүүдые үбэл-зунгүй шахан таргалуулха хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэжэ шадаһанай ашаар совхоз мяха үйлэдбэрилгые жэл бүри дээшэлүүлнэ. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 5350 центнер мяха гүрэндэ худалдаха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 5.675 центнертэ хүргөө һэн. 1984 ондо 6.110 центнерэй орондо 6.779 центнер мяха гүрэндэ худалдаа. Тиигэжэ түсэбтэ табан жэлдэ бүхыдэнь 33,2 мянган центнер мяха тушаагдаа гэхэ гү, али түсэбынь 105,6 процент дүүргэгдээ юм.

—Мяханда тушаагдаха малые хуу нэгэ газарта суглуулжа, томо жэжээрнь илгаад, нарин харууһа, тэжээл дээрэ байлгахада, нэгэдэхеэр, бүхы тэжээлыень зохидоор буйлуулжа, шанаржуулжа, зүб рационоор эдюулхэ, тэрэнэй ашаар малай шэгнүүрые горитойгоор нэмээхэ аргатай болоно. Хоёрдохёор, малшадай ажалые оньһожоруулха, бүтээсыень дээшэлүүлхэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэхэ аргатай болоно,— гэжэ совхозой директор С. М. Филиппов хэлэнэ.

Саашадаа эрэ буруу, хашарагуудые бүри түргэнөөр түлжүүлжэ томо болгохын тула жэжэнүүдыень зундаа бэлшээридэ гаргангүй, эндээ ходо хаагаад, талха таряа, үбһэ, буйлуулһан һолоомо, бурдууг, ногоо эдюулжэ, мяхажуулха, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ зорилго табина. Юуб гэхэдэ, жэжэ буруунууд зунай бэлшээридэ өөдтэй таргалдаггүй ха юм. Хэрбээ энээнһээ урагша жэл хахадтай, хоёр жэлтэй болоһон жэжэ үхэрнүүдынь тус тустаа 280—300 килограмм татадаг байгаа һаань, саашадаа тэдэниие адагынь 320—330 килограммтай болгоод, намар-үбэлэй үедэ богони болзорто шахан таргалуулжа, тус бүриинь 490—420 килограмм шэгнүүртэй болгожо, мяханда тушаадаг болохо зорилготой. Ондоогоор хэлэбэл, мяха үйлэдбэрилгын конвейерэй һүүлшын шата шахалгын болзорые 85—90 хоногһоо дээшэ гаргангүй, энэ үе соо үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 950—1000 граммһаа доошо бэшээр нэмээхын түлөө тэмсэхэ болоно.

Энээнэй ашаар ехэшье, һайншье шанартай мяхан абтаха, худалдагдаха, тэрэнэй өөрынь үнэ сэн нилээд хямдаруулагдаха байна.

Үнгэрһэн жэлдэ Оёорой совхозой гүрэндэ тушааһан бүхы үхэрнүүдэйнь 90 шахуу процентнь дундаһаа дээшэ шадалтай, тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтажа, ажахынь жасада энээнһээ 170 гаран мянган түхэригэй нэмэлтэ олзо орожо үгөө. Тэрэшэлэн абтаһан мяханайнь центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 185 түхэригтэ хүрөө гэхэ гү, али урдынхиһаа 1,5 дахин хямда байба.

— Мал ажалай бүхы продукци, тэрэ тоодо үхэрэй мяха улам ехээр абадаг, гүрэндэ худалдадаг болохын тула, нэн түрүүн эрхим шанартай, шэмэ ехэтэй тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ һүүлэй дүрбэ-табан жэлдэ тэжээл үйлэдбэрилгые хоёр хахад дахин ехэ болгожо, жэлдээ 69—75 мянган центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэдэг болоһон һаа, ойрын жэлнүүдтэ энээнээ адагынь үшөө 1—1,5 дахин дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Силос, сенаж, витаминтай ногооной гурил ехээр бэлэдхэхын тула олон янзын, илангаяа белок элбэгтэй ургамалнуудые холижо тариха, олон жэлэй таримал ногоо һайса ургуулжа, таряалангай гектар бүриһөө адагынь 190—200 центнер ногоон намаа, 250-һаа доошо бэшэ корнеплод, сабшалангай гектар бүриһөө 25 центнерһээ доошо бэшэ олон жэлэй ногооной үбһэ абадаг болохо шухала,— гэжэ нүхэр Филиппов хэлэнэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургалтые эрид дээшэлүүлхэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые бүри элбэг дэлбэгээр абадаг болохо тухай КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд соо тон харюусалгатай зорилгонуудай табигдаад байхада, Оёорой совхозойхид энээндэ баһал бодото хубитаяа оруулха байһаниинь элитэ. Жэшээлхэдэ, нёдондо гүрэндэ 6.141 центнер мяха худалдаһан һаа, байгша ондо тэрэниие 7050 центнертэ хүргэхэ байна.

М. НАМЖИЛОВ.
Зэдын район.

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» ГЭҺЭН КОНКУРСДО ЕРЭҺЭН ОЧЕРК

БЭЕЛҺЭН ХҮСЭЛ

бэшэ орошодогшье һаа, түрэһэн нютагынь бэсэгэнэй сэдьхэлдэ хододоо һанагдаха. Заримдаа тухэшөөрһэн, ядалдаһан сэгтэн институдаа эрхёэдшье ябаха дуранинь хүрэдэг һэн. Тээд Зина эгэзэ дуратай багшынгаа ешн һургуулияа заабол үргэлжэлүүлжэ үзөөрэй. Өөртөө дуратай мэргэжэлээ шудалхадаа, хүнэй эрэгэдэ гаргахаш, өөргөройн гэжэ хэлэһэнынь һанадаа, бээ бэриһэн бэлээ.

Согтой хүхюун студентнүдэй юрьеэн соо ябаха һайншье түргэн үнгэрөө, хими болон биологиин багша мэргэжэлтэй Зинаида Дашиевнагай ажабайдалайнгаа һонирхолтойшье, хүшэр бэрхэшээлтэйшье зүргэ хэргүүдэ гараха хаһа хүрэжэ ерээ һэн. Бээ дааһан ёһотой багша хүнэй гарагша түрүүшынгээ хэшээл хэрэгүүлхэһээ ээлжээ эхэлхэ ороо бэлэй...

Үнинэй ажаллаадаг, дүй дүршэлтэй, хүмүүжүүлхын бэлиг шадабаритай багшанар залуу мэргэжэлтэдэ али болохоор туһа хүргэжэ дэмжэдэг, заримдаа алдуунь заажа үгэдэг байгаа. Тээд мэрдэнэ шулуун элихэ бүрэнэ үнгэ оролого гэшүүн эхэ ороод дурлажа тулаад эхи заня Зинаида Дашиевна улам дуршажа, һургуулиингаа коллектив соо хүндэтэй боложо захалаа.

— Манай зоя жаргалта общоствымнай ерээдүй гэээшэ үхибүүд. Тиимэһээ ерээдүйгөө һайнаар, дүрбэн тэгшээр һурган хүмүүжүүлхэ эгээл харюусалгатай уялга түрүүлэн багшанарта даалгагдана. Багша гэээшэ бултанда хүндэтэй хүн. Хүн зоной үг гарбалынь залгамжалха үхибүүдынь эгээл һайн һэйхэнда, эрдэм номдо һургаха нангин уялгатай байнабди, — гэжэ Зинаида Дашиевна Мижитова хэлээ һэн.

Хорин табадахи жэлээ багшална байһан Зинаида Дашиевнагай химиин, биологиин кабинедэй нюусануудтай танилсуулхын, һурган һургадашье тоолохын аргагүй гэхээр, олон байха. Тэдэнэй дунда багшадаал едли мэргэжэлээ шудалаашад бии. Заримдаа хорин багшанарай заншалта августын зүблөөндэ гү, али Улаан-Үдэдэ багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институтдаһан һурган туршада һураха ошоходоо уулзажа, сэдьхэлээ хөөрэлдэдэг юм. Багша Мижитова мүнөө сагай эрилтын үндэр мэргэжэлтэй шадабаритай дээшэлүүлхэ ашаар гурбан жэлэй сэдэд тээ ахалагша багшын нэрэ зэргэтэй болоһон байна.

Хорин табан жэлэй турша да багша гэһэн нэрэтэй дээрэ үргэн абаһан энэ һухэрэйшиин үнгэргэлгэ хэшээлнүүдэй һайн һаа заабол ондоохон байдаг. Тэрэ тэмэ бүхэнөө һурагшадта дүүрэн ойлгуулхын тула тусгаар туршалганууды хэхэ, үхибүүдэй һонирхол үүсхэдэг байха юм. Заримдаа хэшээлдээ нютагайнгаа түрүүшүүлэй хэрэглэдэг онол арганууды таарамжатай зохидоор хөөрэжэ, гол темэтэйгээ холбон ойлгуулхые оролдодог. Жэшээлбэл, химиин хэшээлдэ түрэл колхозойнь механизаторнуудай хэрэглэдэг минеральна үтэгжүүлгэ тухай, тэрэнэй бүридэл тухай дэлгэрэнгүйгээр хөөрэнэ. Поли, сабшаланда ямар зүйлэй минеральна үтэгжүүлгэ оруулхада ашагтай гэээшэб, хүдөө ажахыда химии хэрэглэхэдэ али зэргын аша үрэтэй байхаб гэһэн асуудалнуудта һурагшад тодорхой харюу абана. Ахалагша багша Зинаида Дашиевнагай хэшээлнүүдтэ ниигэжэ үнгэргэхэдэ, һурагшадынь гансашье тэмэээ һайнаар хэдэн удаагаар абана бэшэ, мүн түрэл нютагайнгаа гол баялиг болохо газарай ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ, хэшээлэйнь энбэхүүлэхын тула ехэ, эсэгэнэрынь ямар онол аргануудые хэрэглэлэнэб гэжэ һайнаар мэдэжэ абана.

Багшынгаа ажалда шуналтай бэрхэ байһанаа хамта ажаллаһан нүхэдтөө харуулһан Зинаида Дашиевна Мижитова 1970 оной хабар КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаа һэн. Өөрынгөө найдалые зөбөөр ойлгожо зүүршалга үгэһэн үнинэй коммунистнууд Зинаида Дашиевна али болохоор туһа хүргэдэг, партийна организаци үгэһэн даабаринуудые сайшаан гэжэ сэг сэоон дүүргэхэ тухай һайн зүбшөөл, заабари үгэдэг бэлэй. Партиин гэшүүннэр абтахадань хэхэ хүдэлмэринь улам һонирхолтой, ехэшье болоо. Тэрэ «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин лекторэй уялга дүүргэжэ, нютагтаа һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг юм.

— Партиин XXVII съездын материалнуудые олондо ойлгуулха хэрэгтэ лектор Зинаида Дашиевнагай оруулдаг хубита ехэ даа. Энээнһээ гадна тэрэ нютагайнгаа хүн зондо һургуулиин реформо тухай, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, һургуули, түрэлхидэй харилсаан, оршон тойронхи байгаалиин хамгаалха тухай олон темээр һонирхолтой лекцинүүдые уншаһан байна. Лекци бүхэнөө түргөөршье, һайнааршье бэлдэдэг, — гэжэ Мухар-Шэбэрэй районой Хушуун-Үзүүрэй дунда һургуулиин директор Людмила Дамбаевна Дугаржапова хэлэнэ.

Партиин гэшүүн, ахалагша багша Зинаида Дашиевна Мижитова һургуулиин эхин партийна организациин секретаряар һунгагдаһан юм. Тиимэһээ коммунист бүхэндэ залуу багшанарые һурган хүмүүжүүлхэ, али болохоор туһа хүргэхэ, шэнэ түрүү онол арга үргэнөөр һонирхолтойхэ эрилтэ табидаг заншалтай. Иланхаяа һургуулиин реформын бэелүүлхэдэжэ байһан мүнөө үедэ багша бүхэнэйтэн зааһан хэдэхи үүсхэлтэйгээр ажа түһа үгзөөр шэнэ онол арга бэдэрхэ хэрэглэхэ бэлиг шадабаритай ажаллаха болоно ха юм.

Һаял институт дүүргэһэн Ольга Дамдиновна Дашбалжирова мүнөө Зинаида Дашиевнатай хамта ажаллана. Бурядай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргэһэн һургагша хими болон биологиин багша гэһэн мэргэжэлтэй болоһон Ольга Дамдиновна харахадаа, тэрэ холын залуу наһанаа үхаандань ородог. Ахалагша багша залуу мэргэжэлтэдэ хэшээлнүүдээ хайшан тухай бэлдэхэ, үнгэргэхэ хэрэгтэй тухай зааха үгэдэг юм. Заримдаа сүлөөтэй һаа, хэшээлдэнь байлсажа шелгадаг, дутагдалнуудые элирүүлжэ, үрдэхи замуудынь тайлбаринлан үгэдэг заншалтай.

Үнинэй багша Зинаида Дашиевна Мижитовагай хүтэлбэри доро «Эдир атеист», «Оршон тойронхи байгаали хамгаалха» гэһэн кружогууд һургуулидынь бии болгогдонхой. Эдэ кружогуудта хабаадалсаһан һурагшанар олон нюусануудые өөрсдөө абана. Һүүлэй жэлнүүдтэ эдэ кружогуудай гэшүүд улам олошоро.

Ахалагша багша, коммунист Зинаида Дашиевнагай хэлэн, хэхэ хүдэлмэри захагүй ехэ даа. Эрдэм, техникын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан мүнөө үедэ үхибүүдэй дүрбэн тэгшээр, олон юумэ гэхэ гү, али үргэн мэдэсэтэйгээр һурган хүмүүжүүлхэ эрилтэ һургуулиин багшанарай урда табигдана. Жэшээлхэдэ, мүнөө дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагад партаһаа сэхэ үйлэдбэриин нэгэ участогто ошоно ажаллахадаа өөрэ өөрын станок, машинануудые хүдэлгэхөөр бэлиг шадабаритай, бэлэдхэлтэй байха болоно ха юм. Бүгэдэ хараада абажа ахалагша багша Зинаида Дашиевна Мижитова мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа, залуу багшанарта энээн тухай хододоо һануулжа байдаг зангатай.

Зинаида Мижитова гансашье үнинэй багшанартай бэшэ, мүн ажахынуудай, предприяти, эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдтэй, үйлэдбэриин түрүүшүүлэйтэй уулзажа, һургуулиин реформо соо табигдаһан эрилтэнүүд тухай хөөрэлдэдэг заншалтай.

...Үнгэрһэн эдир залуу наһаа һанан дурсан һуухада Зинаида Мижитовагай Толя хүбүүндээ харюугай бэшэг бэшээд, ханадахан часигаа рахадаһан, һүнин тэрэ үнгэржэ байба. Тэрэ нилээд орой болоһоно өөрсдөө, үглөөдэрэйнгээ хэшээлнүүдтэ бэлдэжэ захалаа һэн. Ингэжэ ахалагша багша, коммунист Зинаида Дашиевна Мижитовагай хүнгэн бэшэ багшын ажал үдэр бүхэндэ өөрынгөө заншалта урасхалда абтан үнгэржэл байдаг.

Вл. ЖИГЖИТОВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ПРАГА. Һаяхан хүдэлмэрез түгэсхэһэн Чехословакиин Коммунис партиин XVII съездын хүндэлэлдэ ороной хүнгэн промышленностиин предприятинуудта дэлгэрһэн социалис мүрысоонэй дүнгүүд согсологдобо. 300 мянга шахуу ажалшад тэрээндэ хабаадаһан байгаа. Социалис ажалай 6300 бригадануудай хоорондохи мүрысоон ашаг үрэтэй байба.

116 мянган хүн социалис ажалай бригадануудай гэшүүд юм. Тэдэнэр гансашье ажалдаа эрхимлэжэ ябадаг бэшэ, харин ажалай шэнэ технологи болон онол аргануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ үүсхэл гаргадаг. Ажалай журам бэхижүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг, залуу хүдэлмэришэдые шефтээ абанхай. Хүдэлмэришэдэй оруулһан уралан нарюжуулгын дурадхалнуудые нэбтэрүүлһэнэй эсэстэ 1985 ондо хүнгэн промышленностьда 15 миллион кроной экономическа ашаг үрэ туйлагдаһан байна.

БУДАПЕШТ. Боршод областьда (Зүүн-Хойто Венгри) совет-венгер хани барисаанай долоон хоног үнгэргэгдэбэ. Ороной энэ ехэ промышленна районой предприятинуудта, гүрэнэй ажахынууд болон кооперативуудта КПСС-эй XXVII съездын дүнгүүдтэ зорюулагдаһан лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд болон семинарнууд үнгэргэгдөө. Соведүүдэй ороной баян түүхэ болон мүнөөнэй байдал тухай, СССР-эй арадуудай зохёохы ажал тухай, совет-венгер харилсаа холбооной ёһо заншалнууд тухай домоглон хөөрэһэн фото-выставканууд областиин долоон хото городуудта үнгэргэгдэһэн байна.

БЕРЛИН. СЕПГ-гэй үзэл сурталай болон политико-хүмүүжүүлгын ажал ябуулгын ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ революционно болон фашизмда эсэргүү тэмсэлэй түүхэтэй холбоотой ГДР-эй зүүгаад шахуу мемориал горитой хубитаа оруулдаг. Партиин болохобо байгаа XI съездын урда тээ тэндэхи коллективүүд музейн экспозицинуудые шэнэлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшадай хараа заабаринуудые ГДР-эй газар дээрэ бэелүүлгын шатануудые, хүгжэлтэ түгэс социализм байгуулха талаар республикын амжалтануудые харуулһан тусхай лекцинүүд болон экскурсинууд Зальцведел хотодохи К. Марксын гэр бүлын, Лейпцигтэхи В. И. Ленинэй, Луккаудахи К. Либкнехтын, Биркенвердертэхи К. Цеткинэй, Карл-Маркс-Штадтахи Ф. Генкертын музейнүүдтэ эмхидхэгдээ.

Немец коммунистнуудай вождь Э. Тельманэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн мүнөө жэлдэ тэмдэглэхэеэ байһантай дашарамдуулан, Берлин шадархи Цигенхальс гэжэ газарта спортивна залай байшангай түхэл хэлбэри шэнээр бүтээгдээ юм. 1933 оной эхээр тэндэ Германиин Компартиин ЦК-гай нюуса пленум болоһон, тэндэ Э. Тельман хабаадалсаһан байгаа.

ГДР-эй түрүүшын президент В. Пикэй мемориалай оршодог Цехин гэжэ газарта тэрэнэй залуудаа модошо дарханаар хүдэлһэн мастерской шэнэдхэн заһагдаа.

Бухенвальдда ба Равенсбрюктэ урдань фашис концлагерьнуудай байһан газар дээрэ байгуулагдаһан дурасхаалай комплекснуудай экспозицинууд шэнэлэгдээ.

БРАТИСЛАВА. 1985 оной социалис мүрысоонэй дүнгүүдээр Словакида чехословак профсоюзуудай эрхим аяншалгын баазанууд болон амаралтын байшангуудта «эрхимээр хангадаг предприяти» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо. Республикын хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда суудагараһан «Магура», «Уран», амаралтын бусад баазанууд илагшадай тоодо оролсоно. Арадай засагай жэлнүүдтэ республикын үзэсхэлэн һайхан заха булангуудта — бальнеологическа курортнуудта, Татрын үндэр хада уулануудай бооритаашалангуудта тэдэнэр баригдаһан. Аша туһатайгаар, дүрбэн тэгшээр амархын тулада тэндэ бүхы эрхэ байдал байгуулагданхай, тамаралгын бассейнүүд болон сауннууд, спортивна залнууд болон талмайнууд баригданхай, спортивно-аяншалгын хэрэгсэл зүйлнүүдые хүлһөөр абажа болохо. Курортно-аяншалгын барилганууд амаралтаяа эдэбхитэйгээр үнгэргэхэ дуратайшуулда ехээр һайшаагдадаг. Мүнөө жэлдэ эндэхи 25 пансионат болон амаралтын байшангуудта 150 мянга шахуу ажалшад болон тэдэнэрэй гэр бүлынхид профсоюзай хүнгэлэлтэтэй путевкануудаар амарха байна.

БУДАПЕШТ. Венгриин уран һайханай литературын «Корвина» гэһэн хэблэл 160 гаран шэнэ номуудые венгер уншагшадта жэлэй дүүрэтэр дурадхаха ёһотой. Энэ суута хэблэлэй продукцинь республика дотороо үргэнөөр мэдээжэ юм. Мүнөөнэй авторнуудай шэнэ номуудые хэблэн гаргахынгаа хажуугаар мүнөө жэлдэ «Корвина» венгер классикын хэдэн зохёолнуудые шэнээр хэблэжэ, номдо дуратайшуулда дурадхаха байна. Хүүгэдэй номуудые гаргалга хэблэлэй ажал ябуулгада шухала һуури эзэлдэг. Мүнөө жэлдэ эндэ венгер болон гадаадын авторнуудай 100 гаран зохёолнууд гадаадын хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэхэ юм.

«Корвина» хэблэл совет авторнуудтайшье нягта харилсаа холбоотойгоор хүдэлдэг. Мүнөө жэлэй дүүрэтэр «Корвинын» типографинуудта ород ба совет уран зохёолшодой шүлэгшэдэй бүхэдэлхэйдэ мэдээжэ зохёолнууд олон хэһэгтэйгээр хэблэгдэхэ юм.

(ТАСС).

...үрэтэ ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө

...ҮҮШЫМНАЙ АЛХАМУУД

...тэлэрүүлгын газарта асарагдаа, 19 жолоошоднай һогтуугаар машинада һуугаад ябаһанаа ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаад, бултадаа хэһээгдээ, яла түлөө бэлэй. Энээнһээ гадна 8 хүн хуули, ёһо гурим эбдэһэнэйнгээ түлөө харюусалгада хабаадуулагдаа юм.

Эдэ суглаануудта хабаадаһан 860 хүнэй 500 шахуу хүниинь архидалгые эрид буруушааһанаа мэдүүлээ. Һаалишад, хонишод, трактористнууд, жолоошод, багшанар, медигүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, пенсионернүүд Ноёхоной сомоной Соведэй харьяата газар дээрэ архидалгагүй байдал тогтоохо гэһэн дурадхалтайгаар сомоной Соведтэ хандаа һэн. Хүдөөгэй хүн зоной суглаанда энэ дурадхал зүбшэгдэжэ, харюу үгтэхэ ёһотой байба.

Колхозоймнай эрхим хүнүүд — малшад, механизаторнууд, хонишод — гэр бүлөөрөө энэ дурадхалые халуунаар дэмжэһэн юм. Жэшээнь, партиин гэшүүн, ажалай ветеран, олон үхибүүдые хүмүүжүүлһэн Х-Ц. О. Романова, дайнай ветеран Д. Н. Романов хоёрой гэр бүлынхид тус дурадхалые дэмжэһэнээ бултамэдүүлээ. Тэдэнэр түрэл ажахыдаа хонишоноор, жолоошоноор хүдэлдэг. Бултадаа ажахыдамнай хүдэлдэг Б. Г. Тулосоновойшье гэр бүлынхид энэ дурадхалые эдэбхитэйгээр дэмжэбэ.

Зургаан-Дэбэдэ хүн зоной хамтын суглаан дээрэ Ноёхоной сомоной Соведэй харьяата газарта архидалгагүй байдал тогтоохо гэһэн асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хүн бүхэн хабаадаа гээ һаа, алдуу болохогүй гэжэ һанагдана. Үгэ хэлэһэн хүнүүд булта нэгэн адли һаналтай байһанаа мэдүүлээ бэлэй. Адуушан П. Д. Бадмаев, гаражые даагша М. Б. Цыбиков, ветврач Б. Д. Очиров, багша С. Б. Ринчинова гэгшэд архидалгые үндэһөөрнь усадхаха хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэһэн байна. Энэ тэмсэлдэ илахын тула хүнэй һуудал байдалые һайжаруулгын, соёлой-спортивна удаан болзоройхараа шэглэлтэй хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд заагаа. Үргэн хэрэглэмжын эд бараагаар, архигүй ундануудаар, овощ, фруктнуудаар хүдөөгэй ажалшадые һайнаар хангалга эмхидхэхэ гэһэн эрилтэ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй урда энэ суглаанда табигдаба. Мүн соёл, спортые хүгжөөхэ талаар олон һанамжа, дурадхалнууд ороо һэн. Зургаан-Дэбын соёлой байшангай заһабарилгые саг соонь эмхидхэжэ шадаагүй байһанай түлөө колхозой хүтэлбэрилэгшэд зэмэлүүлэгдээ бэлэй. Соёлой хүдэлмэрилэгшэд ажалаа улам эршэдхэхэ, бүлгэм, секцинүүдэй тоо олошоруулха ёһотой гэжэ хэлсэгдэбэ. Залуушуулай сүлөө сагаа аша туһатайгаар, спортоор бэеэ һорижо үнгэргэхэдэ, таатай эрхэ байдал тогтоохо гэһэн һанамжа дурадхал Ю. Гонсорунов оруулба. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой отделенинүүдтэ спортивна секцинүүдэй хүдэлмэриие яагаад һайжаруулхаб гэһэн асуудалые бултанай бодомжолжо үзэхые тэрэ дурадхаба.

Зоной һуудал байдал һайжаруулгын талаар хэдэн асуудалнууд зүбшэгдэһэн байна. Жэшээнь, Ноёхондо хамтын бани, нөөсэлгын касса нээхэ тухай асуудалнууд табигдаа. Мүн ямар асуудалнуудынь тэрэ дары шиидхэгдэхэб, ямарнуудынь саашадаа удаа удаагаар шиидхэгдэхээр бэ гэжэ тодорхой тогтоолнууд абтаба.

Бүтээһэн хэрэгүүднай архидалгые үндэһөөрнь усадхаха удаан болзорой программын эгээл хүнгэн, эхин шатань гээшэ. Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг һайн дуранай бүлгэмэй эхин эмхи колхоздомнай байгуулагданхай. Ажалай түрүүшүүл, коммунистнууд, эгээл эрхим хүнүүднай бүлгэмэй гэшүүд болонхой. Энэ бүлгэмэй тогтонижохо, гэшүүдэйнь тооё олошоруулха хэрэгтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд, партийна организаци, сомоной Совет, ниитын эмхинүүд саг үргэлжын анхарал туһаламжа үзүүлнэ, үзүүлхэшье юм.

Саашанхи хараа зорилгонууд тухай хөөрөө һаа, иимэ: архидалгатай тэмсэлые һуларуулхагүй гэһэн КПСС-эй XXVII съездын заабарие дүүргэхээр зорижонхойбди. Шиидхэхэ асуудалнуудай үшөө олон байна. Хүнүүдэй сүлөө сагаа аша туһатайгаар үнгэргэхэдэ, таатай эрхэ байдал тогтоохо, архидалгагүй түрэ, сэрэгэй албанда үдэшэлгэ гэхэ мэтэ шэнэ ёһо заншалнуудые нэбтэрүүлхэ гэһэн шухала асуудалнууд урдамнай табигданхай. Мүн залуушуулай архидалгагүй амаралтын үдэшэнүүдые эмхидхэлгэ тон шухала гэжэ һанагдана. Юундэб гэхэдэ, эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудай, хүсэлэл оролдолгомнай тодорхой нэгэ зорилготой ха юм. Архидалгатай эбсэшэгүй байхаар залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, архидалгые үндэһөөрнь усадхажа, элүүр энхэ байдал тогтоохо эдэбхи түгэс тэмсэлдэ залуушуулые элсүүлхэ зорилго коммунистнуудай, аха үетэнэй урда табигданхай.

Энэ шухала хэрэг бэелүүлгэдэ коммунистнуудай өөһэдынь жэшээ ехэ нүлөөтэй гээшэ. Муу үзэгдэлнүүдтэй болоожо байгаа эрид шанга тэмсэлэй түрүү зэргэнүүдтэ коммунистнууд жагсана. «Мүнөөнэй шата — общественные шанарайнь талаһаа шэнэдхэлгын шата — партиһаа, тэрэнэй организаци бүхэнһөө шэнэ хүсэ гаргаха, өөрынгөө ажал ябуулгые сэгнэхэдээ, залан шууд байха, хэрэг бүтээмжэтэй, бэеэ үгэнги, шударгы байха эрилтэ табина» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл соо хэлэгдээ һэн. Энэ эрилтые ажабайдалайнгаа ёһо гурим болгон, шэнээр хүдэлмэреэ ябуулха гээшэ коммунист бүхэнэй, партийна организаци бүхэнэй нангин уялга мүн.

П. ХАЙДАПОВ,
Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

Данийн ниислэл Копенгагенда болоһон жагсаалда 20 мянга гаран хүн хабаадажа, эб найрамдал хамгаалха, бүү зэбсэг үрдилдэн бэлдэлгые хорихо тухай эрилтэ табиба. Хабарай энэ хүсэтэ хүдэлөөндэ элдэб шэглэлтэй политическэ партинуудай түлөөлэгшэд, эхэнэрнүүдэй, залуушуулай болон профсоюзуудай эмхинүүд хабаадаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жагсаалай үедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН саанаһаа · ТАСС · АПН ·

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. Мүнөө үедэ мүнгэн һангай талаар ООН-до тохёолдоһон хүндэ хүшэр байдалые гуримшуулан шиидхэхэ хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые удаан саг соо зүбшэн хэлсэһэнэйнгээ һүүлээр һайшааһан ООН-ой Генеральна Ассамблейн 40-дэхи сесси эндэ дүүрэбэ. ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльярэй мэдүүлһэнэй ёһоор, «Ассамблей тэрэнэй байдалай хүндэ хүшэр болоожо байха үедэ эмхиие бэхижүүлхэ талаар шухала алхам хэбэ».

Мүнөө үедэ ООН-до тохёолдуулагдажа байһан бэрхэшээл түбэгүүд политическэ шэнжэтэй байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, ООН-ой бүхы байгуулалтые һуларуулха, бэеэ дааһан адли тэгшэ эрхын ба демократиин гол ёһонуудай тэрэнэй Уставай үндэһэ һуурида табигдалгые буруу һүргэхэ зорилготойгоор США зорюута иимэ харата ябуулгануудые үүдхэнэ гэжэ сесси дээрэ үгэ хэлэгшэдэй олонхид тэмдэглээ. ООН-ой политическэ хараа шэглэлые хубилгаха, США-гай зүгһөө түлэгдэхэ ёһотой гэшүүнэй түлбэриһөө хулжаха гээшэ уласхоорондын харилсаануудта США-гай хүсэ хэрэглэхые оролдодог байһые үшөө дахин элирхэйлэн харуулна. Эдэ бүгэдын түлөө Холбоото Штадууд политическэ болон финансын талаар бүрин харюусаха ёһотой гэжэ сессидэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар мэдүүлээ.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬТАЙ УУЛЗАБА

НЬЮ-ЙОРК. Ливиһээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ А. Трейки ООН-ой Генеральна секретарь А. Перес де Куэльяртэй уулзаба. ООН-ой Генеральна секретариин түлөөлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, Дундада далай дээрэхи байдал тогтууригүй, шахардуу шанга байна гэжэ Трейки энэ уулзалгын үедэ һанаагаа зобожо байһанаа мэдүүлээ. Американ тусхай тушаалтадай дай жүрөөдэһэн шэнэ мэдүүлгэнүүд эндэхи байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно. Тохёолдоһон шахардуу шанга байдалые һуларуулгада үүргэ нүлөө үзүүлхэ гуйлтатайгаар тэрэ Перес де Куэльяртэ хандаһан байгаа.

Ливиин гадаадын холбоо барисаанай талаар арадай комитедэй секретарь Камель Хасан Аль-Мансурай ООН-ой Генеральна секретарьта эльгээһэн бэшэг ООН-ой Генеральна Ассамблейн документ болгогдожо, эндэ тараагдаа. Ливидэ эсэргүүгээр США-гай үүдхэһэн дайсан харша ябуулга тон аюултай байна, дайнай аюулые улам һүжэрөөн дэбэргэнэ. Иимэ байдал гансал Дундада далайн оршондо бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан ба аюулгүй байдалда уршаг тойбо татаха байна гэжэ документ соо һэргылнэ.

ЗАНШАЛТА ҺАРА

БУДАПЕШТ. Эб найрамдалай ба хани барисаанай заншалта һарын республика дотор нээгдэһэндэ зорюулагдаһан Эб найрамдалай Бүхэвенгриин Соведэй баярай суглаан эндэ болобо. Советскэ Союзай болон социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай гаргаһан эб найрамдалта үүсхэлнүүдые дэмжэлгын жагсаалнууд эдэ үдэрнүүдтэ Венгридэ үнгэргэгдөө. Венгриие сүлөөлхын түлөө байлдаануудта хабаадаһан дайнай совет ветерануудтай Венгриин залуушуул уулзаһан байгаа.

Һарын үедэ ВНР-эй ажалшад хүнэй гол эрхын — ажаябаха эрхые хамгаалхын түлөө тэмсэхэ юм гэжэ Эб найрамдалай Бүхэвенгриин Соведэй генеральна секретарь М. Барабаш ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Эб найрамдалай түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлшэдэй зэргэнүүдые бэхижүүлхэ урлатайгаар ВНР-эй олонитэ хандаба.

СОВЕТ-ВЬЕТНАМ ХАНИ БАРИСААН

ХАНОЙ. КПСС-эй болон КПВ-гэй хоорондохи, Советскэ Союзай болон Вьетнамай хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаае. али бүхы харилсаа холбооё бэхижүүлхэ гээшэ КПВ-гэй болон Вьетнамай гүрэнэй гадаадын политикын гол зорилго болоно гэжэ КПВ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Ле Зуан мэдүүлбэ.

Эб найрамдалые, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, ядерна дайе зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэһэн СССР-эй эсэшэ сусашагүй хүсэлэл оролдолгонууд мүнөөнэй болон ерээдүйн үетэнэй хуби заяанай түлөө Совет гүрэнэй үндэр ехэ харюусалгатай байһыень тодо хурсаар гэршэлнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааһан байдалай түлөө тэмсэлдэ, социалис байгуулалтын үргэн ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ Вьетнамда айхабтар туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлдэгэйнь түлөө Вьетнамай хүтэлбэрилэгшэ КПСС-тэ, Советскэ Союзай правительствада болон арадта үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэбэ.

Х. БЛИКСЫН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ВЕНЭ. Чернобыльскын атомна электростанциин оршондохи байдал гуримшуулан һайжаруулагдажа байна, тэрэ совет мэргэжэлтэдэй хиналтада табигданхай. Авариин уршаг хойшолонгуудые усадхахын тула совет тала бүхы юумэ хэнэ гэжэ Атомай элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентствын (МАГАТЭ) генеральна директор Х. Бликс Советскэ Союзһаа бусажа ерэмсээрээ, Венэдэхи Швехат гэдэг аэропорт дээрэ пресс-конференци үнгэргэхэдөө хэлээ.

СССР-тэ ошоод байха үедөө үнэн сэхэ, хани ёһоной хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, Чернобыльскын АЭС-тэхи байдал тухай ехэ юумэ мэдэхэ болоһон байгаабди. Вертолетоор ниидэжэ, авариин болоһон газарые харабабди. Мүнөө үедэ радиациин хэмжээн бага болоожо байнхай. Советскэ Союзда ерэхэ урлал, тэндэ хэһэн хөөрэлдөөнүүд хадаа МАГАТЭ-тэй СССР-эй нягта харилсаа холбоотой байһые элирхэйлэн харуулба гэжэ агентствын генеральна директор тэмдэглээ.

Радиоактивна бодосуудай гаралгые саг соогоо уридшалан һэргылхэ уласхоорондын ябуулгануудые бэелүүлхэ, хангаха зорилготой асуудалнуудые шиидхэхэ шухала гэжэ Х. Бликс онсолон зааба.

ТОКИОДО БОЛОҺОН «ДОЛООНОЙ» УУЛЗАЛГА ТУХАЙ

ДЕЛИ. Долоон томо ехэ капиталис оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Токиодо болоһон уулзалгые Вашингтон һамбаашалжа, бухы дэлхэйе эзэрхэн зонхилхо, бусад гүрэнүүдые хашаха харшалха ябуулгануудаа бэелүүлхые оролдожо байна гэжэ Индиин долоон хоногтоо нэгэ удаа гарадаг «Нью эйдж» журнал бэшэнэ. Ямаршье бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй Ливидэ дээрмэдэхы ёһоор добтолго гэхэ мэтын эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые дэмжэхэһээ гадна, тэдэнэртэ сэхэ хабаадаха эрилтэнүүдые США партнернуудтаа табиһан байгаа.

Томо ехэ капиталис гүрэнүүд уласхоорондын худалдаа наймаанай-экономическа адли тэгшэ бэшэ харилсаае шэнэдхэн хубилгаха талаар хүгжэжэ байгаа оронуудай уряае хаража үзэхые арсаһан, урдын колониинууд болон колони шахуу байдалтай гүрэнүүдэй байгаалиин баялигуудые дээрмэдэхэ, тонохо, худалдаа наймаанай талаар хашаха харшалха политикаяа үргэлжэлүүлхэ хараатай байһыень зүблөөн үшөө дахин харуулба гэжэ «Нью эйдж» тэмдэглэнэ. Империалис гүрэнүүдэй иимэ хандаса залуу оронуудай хоорондохи экономическа ба худалдаа наймаанай харилсаае хүгжөөхэ, тэдэнэй болон социалис гүрэнүүдэй хоорондохи холбооё бэхижүүлхэ эрилтэ табина.

САНДИНИС АССАМБЛЕЙН ЗАСЕДАНИ

МАНАГУА. Национальна сүлөөрэлгын Сандинис фронтын (СФНО) саг үргэлжын зүбшэлэлгын зургаанай — Сандинис Ассамблейн заседани Никарагуагай ниислэл хотодо болоожо байна. Сандинис революциин гол туйлалтануудые бэхижүүлхэ уялгатай республикын түүхын түрүүшын демократическа конституциин — Никарагуагай конституциин проект зүбшэн хэлсэгдэнэ.

СФНО-гой хүтэлбэриин мэдүүлгэ дотор мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, Ассамблейн гэшүүд Сандинис арадай революциин туйлалтануудай, мүн Никарагуагай арадуудай үмэнэ СФНО-гой абаһан түүхэтэ уялгануудай үндэһөөр республикын Үндэһэн Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэхэ байна. Һалын сагта СФНО-гой хүтэлбэриин шиидхэбэреэр конституциин проект бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха юм.

Никарагуада эсэргүүгээр США-гай үүдхэдэг сэрэгэй, политическэ ба экономическа эзэрхэг түримхэй байдалда Үндэһэн Хуулиин проект зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Дүлэтэ эхэлнүүдэй баатарнууд

ДҮРБЭН БАЛТА

[Үргэлжэлэл. Эхиниинь үнгэрһэн майн 13-най номерто].

Эсэгэ тэдэнэр энэ пресс 14 үдэр соо тодожо шадаһан юм. Энэ мэтэ хэрэгүүд бодото баатаршалга байгаа.

Хүдэлмэришэн ангиин иимэрхүү баатаршалгануудай ашаар манай сэрэгшэд тон богони болзор соо бүхы техникээр, бүү зэмсэгээр түгэс дүүрэн хангагдажа, ямар тэмсэхэ бүхы арга шадалтай болоһон байха.

Харин хүдөөгэй ажалшад ямар баатаршалга харуулаа һэм!

«Буряад үнэндэ» бэшэгдэһэнэй ёһоор, Хэжэнгын районой колхозингүүдэй 1941 ондо жэлэй түсэбөө гадуур гүрэндөө 3808 центнер мяха, 844 килограмм ноһо тушааһан гү, али Мухар-Шэбэрэй тарялаашад 1940 ондо гүрэндөө 42 222 центнер орооһо тушааһан һаа, харин 1943 ондо тэрэнээ 68 020 центнертэ хүргэжэ шадаһан ушар, Хонхолойн МТС-эй 7-дохи тракторна бригадын задуушуулай 1944 ондо жэлэйнгээ түсэб 278 процентээр дүүргэһэн, 5800 килограмм шэнгэн түлишэ алмажа шадаһан ушар маряхан тайлбаритай гэхэбэди?

Иимэрхүүгээр ажалаа эрхилһэн хүдөөгэйхидэй баатар хэрэгүүдэй ашаар бүхы зүйлөөр сум хангагдаһан сэрэгшэдэй урагшаа шармайн ороходоо, үшөө ара талынхидтаа харагдашагүй мянган һүдэйшэдээр холбоотой дээрэһээ дайсанаа дараха үндэһэтэй байгаа.

һанаадшье үзэел даа. Хубингаа зөөриие Оборонын жасада үргэхэ, дулаан хубсаһа бэлэглэхэ хэрэгээр арад зоной дунда ямар үргэн, ямар ехэ хүдэлөөн болоо һэм!

Саратовско областиин колхозник Ферапонт Головатын зөөриингөө мүнгөөр Улаан Армида самолет бэлэглэһэниинь һүүлээр иимэ патриотическа үүсхэл орон соомнай һүжэрһэн гэшэ. Пермскэ областиин «Комашинский» колхозой сүушан Матрена Ивановна Яковлева мүнгэнэйнгээ хуражгүйдэ, түгалтай үнеэгээ, гахайгаа, шубуудаа худалдажа, самолет абаһан байна. Мүнөө энэ үушэн хүнэй тухай, зүрхэ сэтгэлээ үе юм гэжэ «Известия» газетэ урданда бэшээ һэм.

«Социалис Буряад-Монгол» гэһэн эскадрили эмидхэлгэдэ нэмэри болон, Мухар-Шэбэрэй районой колхозой түрүүлэгшэ Санжи Доржиев 10 мянган түхэриг, Хонхолой сельсоведэй түрүүлэгшэ Михаил Козин 5 мянган түхэриг тушаагаа гэжэ «Буряад Үнэндэ» бэшэгдэһэн байха. Хурамхаанай дунда һургуулиин директор А. А. Башкуева 70 мянган түхэригөө бэлэглэһэн байха. Баргажанай районой Адамово тосхоной суута булгашан Егор Андриянович Шелковников Оборонын жасада 10 булга амидыгаар тушаагаад, Сталин багшын телеграммые алта мүнгэн шэнгеэр хадагалдаг һэн гэжэ мүнөө хэлсэдэг юм.

Гэхын хажуугаар танигдаагүй сэрэгшэдэ сэдьхэлэй һайхан үгэнүүдые холбожо, бэшэг эльгээхэ хүрэтэр ара талынхидай аршаан булаг, мэтэ үүсхэлые мүнөө һанахада, ямар һонин бэ!

Иигэжэ харюусалгаа үндэрөөр мэдэрһэн миллион ара талынхидай хүн бүхэнэй баатар хэрэгүүд хамтаржа, Агуу Илалтые асараа гэхэ гү, али ураар найруулан хэлэбэл, фашизмын бодхооһон бузар гэрэй нүгөө углууе дэлбэ сохиһон хоёрдохи балта болоо гэе.

III.

Москва шадар аюулай ерээд байһан үеэр үргэ шагнаха зорилготой конторо соо бодо хараанаар ороходомни, хүнүүд газетэ шагаажа байба. «Юу харана хаб?» — гэжэ ехэл һонирхобоб. һүүлдэ газетэ минии гарта оробо гээшэ.

Тэрэнэй хуудаһа харан гэхэдээ, саһан соо хэбтэһэн хүзүүндээ ооһортой басаганай зураг абаһаар обёоржо, досоомни заригад гэбэ.

«Правдын» корреспондент Петр Лидовой «Таня» гэһэн энэ очеркые ахамад үеын зон мүнөө һанаха байха. Тиигэжэл энэ басаган тухай һураг суу орон соогуур таража, бүхы зоной һанаа бодолые адли тэгшээр эзэлһэн, зүрхэ сэдьхэл соонь зэбүүрхэлэй сэнхэг хүйтэн ольһо тариһан, хүсэл зоригыень зангидаһан гээшэ.

Эхэнэрнүүдтэ зорюулһан энэ бүлэгөө би энэ баримтаар дэмы эхилээгүй хүм. Юундэб гэхэдэ, «Арад зоной түлөө унаха гээшэ жаргал юм!» — гэжэ дайсанай нюурта сэхэ хэлэһэн эдир залуу партизан Зоя Космодемьянская манай нангин дурасхаал, тэмсэлэй гэрэлтэ һүлдэ болоо һэн.

Сагай эрилтээр дайнда хабаадажа, эрэлхэг зориг ба баатаршалга харуулһан совет басагадай, эхэнэрнүүдэй гайхамшагта хэрэгүүд тухай бэшэжэ барахын аргагүйл!

Ара талада эхэнэрнүүдэй харуулһан баатаршалганууд уд-

эхэнэрнүүдэй һанаа сэдьхэлэй ажалдаа эзэлэгдэдэг дээрэһээ ара талын ажал алдагдаагүй, Гүнсэн хээтэй бидэ хоёр шэнги хүгшэн, залуугүй зоной бүхы һанаан баруун тээшээ байдаг дээрэһээнь сэрэгшэднэй илаха үйлэтэй байгаа юм гэжэ баримталхаяа ажабайдалай энэ жиир хоёр үзэгдэлые мүнөө дурсаһамни энэ.

Аюулда дайрагдажа, үлгэ

хынгаа талаар нэгэшье дутуугүй жэшээтэй байха зэргэтэй.

«Буряад ороной эхэнэрнүүдэй хубитаа» гэһэн С. Аюшеевагай статья сооһоо нэгэ баримта. Саянтын МТС-эй тракториска Батха-Ханда Дымбрылова 1943 ондо жэлэй түсэбөө 234 процентээр дүүргэжэ, 2200 килограмм түлишэ алмажа гаргаһан байна. Иимэ баримта олон. Хүдөө ажахын эхэнэрнүүдэй хамтын жасада оруулһан хубита мүнөө һанагдадаг гү. Үнгэрһэн сагые сэдьхэлдэ һэргээхэдэ, нюдээ аниад хэбтэхэдэмни, манай түрүүшын һаалишад Байхан Аюшын Балмын, Содномой Сэжэбэй, Халхоогой, Хандамын, Содномой Пэлжэдын, Диановай Федосиин, Бороной Адидариин, хүршэ түүртын һаалишад Байхан Тэгшын Жалсанай, Пабдагай Чимэдэй, Дамбын Сэжэбэй, Дамбын Сэлэмэгэй нара һалхинда харлашаһан шарайнуудые дүшэн жэлэй алас сооһоо гэнтэ харагдад байна.

Үүрээр бодожо, үнеэдээ ябахадаа, моридоо тэргэжэ, тэрэ жабарта гү, али Турнаасхэлэн хүйды зарилтай ошожо, талхаяа бэлэг боогоол гү, али урда табшалан ошожо, бухаали үдэртөө бухал табяад, бухаяа ерэһээр үнеэдэй дэлэн шоборжо дүүргээгүйтэй үдэшын харанхы болодог һэн ха. Харин үгэйн дахин нюдэн аниад. Иигэжэ ябаһан залуу наһанайшье ашаа энээн мүнөө мэдэжэ, сэгнэдэг хэ гү?

1943 оной хабарай нэгэ үдэр нанаандаман ходо ородог юм. Жабартан үгэйн полинэ агаар һэшадай хахалһан хойно боронойшодой ажал эхилээд байгаа.

Тэдэ үглөөгүүр урда тужа дээгүүр улаан наранай шарган элэшэд сасажа, игааһаар дунай түлхөөд байжа, Жалсанай Намжилдоржо, Дулмажабай Балдан-Доржо, Ивановай Гриша бидэ дүрбэн моридой ами дарууллан тоглоһон байгаабди.

Тэдэ эрбаад наһатай хүдхэлшүүлэ юун байхаб! Наадан һүжэржэ, борнойлһон жэгдэ газар дээгүүрээ эрьюүлэдэжэ байтарнай, зүүн-урда посхоодой зохада улаан сеялдэдэ дүрбэн-мордын-эрдэ үүсхэлэ, «Байхан Соном-Сэрэн» харайжо ерэбэ.

— Иимэ удаан наадажа байһан, хүмхараа гүт? Үдэшэ суглаан дээрэ ажал тэхэлэн болоо һэм, ө! Ши дээрэһээ урууажа байшни! — гэжэ сэхэ намда оробо.

Тэрэ суглаан дээрэ тарилга хурдадхаха, ажалай шанарта онсо анхарал хандуулха тухай зугаа болоһон, түрүү ябагшад урмашуулагдаһан байгаа. 100 түхэриг бишыхан улаан тугтайгаар абажа, бишье ехэ омогорхоһон байгааб.

Мүнөө Соном-Сэрэнэй һануулхада, гэнтэ һэшхэлни зобожо, үдэшын харанхы болотор тогтонгүй ажаллаа агша һэм...

Тэрэл намарай нэгэ үдэр конторын урда столбын оройдо хадаатай байдаг томо радиогоор Долгор Лыгденовагай фронтын мэдээсэлнүүдые уншахые шагнадаг байбаб.

Нэгэ үглөөгүүр «манай сэрэгшэд Харьков шадар Үзэм гэһэн город сүлөөлбэ» гэжэ хэлэхыень дуулаһаар, манай баруун тээ һуудаг Ламажаб ахайхантан тээшэ аман соогоо «Үзэм, Үзэм...» гэһээр гүйжэ мэдэбэб. Ушарынь гэхэдэ, тэг дундаа сээнигтэй хоёр гэрэйнь баруун байшан гэртэ үүдэ орохоор хойто таһалгадань ехэ карта нэгэтэ обеороод, һэмээхэн орожо, сүлөөлэгдэһэн городуудые бэдэрдэг болоһон хаһамни байгаа.

Стул дээрэ үбдэгэлдин һагад, тэрэ «Үзэмэй» орондо «Изюм» гэһэн город олоходоо, буруу дуулаһанаа ойлгожо байтарни, гэрэй эзэн Гүнсэн хээтэй орожо ерэбэ.

— Энэ гэртэ юу бэдэрээд, ходо тохигод гээд оронобши? Хүлеэшье һайнаар аршаха бэшэш! — гэжэ сэхэ ганирба.

Баригдаһан хүн ушараа тайлбарилха болоо һэн аабзаб. Гэнтэ харан гэһээмни, шарайнь сэхэлдиһэн шэнги болоод:

— Алим бэ, тэрэшни? Ямар город гэнэбши? — гээд, минии зааһан тээшэ карта руу хаража байтараа, иигэжэ нэмээбэ:

— Шимни хүрөө хүн байбалши. Ходо ерээд энэ карта хаража байгаарай. Намдаа хөөрэдэг байхаш, зай гү?

Миниишье баяр ойлгохоор һэн бэзэ.

Соном-Сэрэн шэнгеэр бүхы

һалгаар бусажа ерэһэн нүхэдэйнгөө үлэһэн наһан сооньнайдамтай түлгэнь боложо, бүхы наһаяа зорюулха ушарнууд эхэнэрнүүдэй хубитаа унаа. Тиигэжэ тэдэнэй хубита гэнэнгүйтэйбди. Жэшээ болгон Хэжэнгын районой Ород һүүрин һамажаб Сандиевае энэ эрэ нэрэтэй. Дайнай жэлнүүдтэ ерэнэн Даша-Доржо Цыренжаповтай (энэ хүн тухай һүүлдэ хэлэгдэхэ) энэ эхэнэр 37 жэлдэ ажалуугаа, үг гарбалыень обложиоо һүүлдэ.

Харин ажа ахалайнгаа байһан эхэнэрнүүдэй хүдэлмэриие эгээл ехээр хүндэлдэг сагааншье байха. Олон хэрэгүүдые хэһэн эхэнэрнүүдэй дундаһаа Одиссейн 20 жэлэй туршада һанаһан Пенелопын ерыгээ һанагдана.

Зүгөөр совет эхэнэрнүүдэй энэ талаар үлүү һайхан жэшээнүүд бии. Гэрэл Михайловкада һураханаамни, хооронойнгоо хараһан үндэһэн шэнгэ хүргэлгүй хэжэ байһан Пенелопын образ эхэнэрэй зүрхэ сэдьхэлдэ һүүлдэ лоһон байгаа.

Харин эдэ алангүй түгэхэдэ, гүн уруулха гэжэ бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ байхагүй ха! Уурлаха гэжэ һүүлээр сэхэ зүрхэ зориг бэхижэ байна.

Имиэ эхэнэрнүүдэй образуудые Пенелопын образһоо ондоо хүсэн тэдэнэр тон ехээр зүрхэнэ хүндэлгэ абаа. Имиэ хадаа Онон наһаар хүндэлэгдэһэн эхэнэрнүүдэй тоо ехэ.

Гуламтаяа нангинаар сахижа, гүя улаан хүбүүдээ хүмүүжүүлхэ нангин үүргын хажуугаар эхэ эхэнэрнүүд тэдэ дайнай жэлнүүдтэ хүнгэн бэшэ жэжэһэн.

IV.

Дайн дажар обществодо ондоо байдал асардаг гээшэ. Обществын материальна ба оюун ухаанай хүсэнүүдые сум зэмсэгтэй хамтаржа, эбтэй хүсэлдэ оруулха, бүхы арга боломжонуудые дүүргэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө обществын хүгжэлтын хүсэн болохо Ленинэй парти энэ шухала зорилгые амжалтатай бэелүүлжэ шадаа гэжэ мэдэнэбди. Арадай ажахые сэргээхэ, армиие ба флот бэхижүүлхэ, аграрна политикые зүбөөр шиидхэхэ, эрдэмтэд, конструкторнуудые хүмүүжүүлхэ — эдэ бүгэдэ партиин ударидалга доро адли тэгшээр шиидхэгдээ. 6 һара соо 1500 томо предприяти, 10 миллион хүниие ара тала руу нүүлгэжэ шадаһан ушар мүнөө һанахада, үльгэр туужын үйлэ хэрэгүүд шэнгеэр һанагдана.

«Коммунистнар, урагшаа!» — гэһэн далита үгэнүүдэй гүн удхые мүнөө һануулха хүсэл байна. Хаанашье — фронт дээрэшье, ара таладашье — коммунистнууд бусад зондо ороходоо урда ябаха гансал нангин үүргэтэй, хаанашье — газар дээрэшье, агаарташье, далайн нюруу дээрэшье — Эхэ оронойнгоо хуби заяанай шиидхэгдэжэ байһан эгээл хурса эри дээрэ ябаха, зониие дахуулха, жэшээ харуулха гансал онсо харюусалгатай байгаа. Иимэл хадань манай партиие «добтолхы парти» гэжэ тон зүб нэрлээ. 3 миллионһоо үлүү коммунистнуудай дайнда унабашье, партиин зэргэнүүдэй олошорһон ушар гайхалтай бэшэ болоно, атакын урда бэшэгдэдэг мэдүүлгэнүүдэй гүнзэгы удха элирнэ. Нэгэ адли ойлгосо, нэгэ адли харюусалга, нэгэ адли шэн зориг коммунистнуудай онсо шэнжэ шанар, бэшэ зонһоо эгсэ илгаань байгаа.

1944 оной январиин 13-да дайсанай һомоной томо склад тэһэлхэ харюусалгата даабари абаад байхадаа, гвардиин капитан Гавриил Павлович Масловский хүбүүндээ иимэ захяабэшэг орхиһон байдаг: «Энэ дайшалхы даабари дүүргэхэдээ, би амиды үлэхэгүйб. Мүнөө Ленинэй алдарта городто ухэлэй аюул тохёолдоод байна. Минии даабари дүүргэжэ шадаһанһаа городой хуби заяан дулдыдаха юм. Тиимэһээ ами наһаяа би гамнаха эрхэгүйб!».

Н. ГАЛДАНОВ.

[Түгэсхэлынь газетын удаадахи номерто гараха].

«АЯ—ГАНГЫН» АМЖАЛТА

Буряадай хүдөө ажахын институдай актова зал соо һаяшаг хүн зон олоор сугларaa. Ушарынь гэхэдэ, студентнэрэй «Ая-ганга» гэһэн театр нютагай мэдээжэ драматург Баяр Эрдынеевэй «Бэлэгдээгүй шүлэг» гэһэн зүжэгэй премьерэдэ харагшадые уриһан байна.

Утын намтартай, һонин зүжэгүүдые табидагаараа урдань шалгардаг байһан энэ театр һүүлэй жэлнүүдтэ зохёохы ажалайнгаа эршые бага зэргэ һуладуулаад байһан аад, бараг һайн зүжэг дахинаа табижа, олониие баясуулба гээшэ. Театрайхид саг үргэлжын хүтэлбэрилэгшэтэй болоо. Х. Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй буряад драмын академическэ театрай артист С. Бальжанов студентнэрэй театрые хүтэлбэрилхөөр уригдажа, түрүүшынгээ зүжэгые найруулан табяад, харюусалгата комиссиин анхаралда дурадхаа юм.

...Институдаа дүүргээд, ажабайдалай үргэн замда гарахала байһан залуушуулай ажабайдалые харуулһан зүжэгтэ студентнэр тон дуратайгаар, этигэл түрүүлмээр наадана. Р. Эрдынеев, С. Санданов, Ж. Жалсанов, Ж. Сультимова, Т. Аюшеева, Э. Цыденжапов болон бусад залуушуул тон зохид, сэдьхэл баясуулма образуудые харагшадай анхаралда дурадхаа. Зүжэг бүхыдөө һайнаар табигдаа гэжэ комиссиин гэшүүд онсолон тэмдэглэһэн байна.

— Коллективнай үдэр ерэхэ бүри ургажа байна. Репетицинүүдтэ гушаад хүн саг үргэлжэ ябана,— гэжэ Сергей Дондокович Бальжанов хөөрэнэ. — Багшанарай манда ерээ һаань, бүришье һайн байха һэн. Наһажаал зоной рольнуудые залуу хүнэй наадахань хүшэр байна бшуу. Юрэдөөл, түсэбүүднай ехэ. Ч. Айтматовай «Пегий пес, бегущий краем моря» гэһэн зохёолые сценын «хэлэндэ» оруулха һанаатайбди. Ехэ зорилго урдаа табяагүй һаа, мүртэй ургахагүймнай элиха юм.

Б. ДОРЖИЕВА.

СПОРТ

ТЭМСЭЛЭЙ ОХИН ЗАЛИРНАГҮЙ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда баатарай ухэлөөр унаһан, анхан Улаан-Үдын ЛВРЗ-дэ хүдэлһэн Советскэ Союзай Герой Изот Антонович Вакаринай дурасхаалда зорюулагдаһан шатараар мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Мүнөө нэмэжэ хэлэхэ һанамжамни гэхэдэ: дүршэл шадабари ехэтэй, нэрэ зэргэтэй бараг шатаршадай хабаадаа гээшэ һаань, залуу үетэндэ бэлиг шадабарияа, зэргээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь айхабтар ехэ удхатай байха һэн. Тиихэдэ мүрысөөнэй өөрынь коэффициент ехэ боложо үгэхэ байгаа бшуу. Жэшээнь, кандидат 2 баллтай С. Прутовой спортын мастерта кандидат боложо шадаха һэн. Мүн нэгэ-нэгэ кандидадай баллтай В. Плеханов, Н. Матвеев гэгшэд зэргээ баһал дээшэлүүлхэ арга боломжодо хүртэхэ һэн. Теэд республика соогоо эгээл бэрхэ шатаршадай тоодо ородог С. Намжилов, М. Леонов гэгшэд хүндэтэй шалтагаан үгы аад, наадахаяа арсаһан байна. Мүн спортын мастерта кандидат И. Брылев хабаадаха аргагүй байшоо.

4-дэхи уулзалга боложо, тэмсэл улам бүри шангадаба. Мастерта кандидат Б. Митыпов энэ удаа Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Т. Баировай урдаһаа нилээдгүй зүрюу, хурса добтолго эмхидхэбэ. Хараар наадаһан залуу шатаршан Т. Баиров зоригоор нэгэшье яданагүй. Бэрсын гамбит хэхэдэнь, урдаһаань Альбинай гэжэ нэрлэгдэдэг контргамбит дурадхаба. Тиигээдшье саашадаа хоер ондоо тээшээ рокировко хэгдэжэ, заримдаа наадан орёо, аюултай зүргөөр дабшана. Харыншье, сагаанайшье ноёдто аюул тохёолдоно. Хэзээшье шадабариингаа талаар үлүү мастерта кандидат харын ноёниие нүгөөдэһөө үрдижэл бүдэрүүлбэ.

Эрмэлзэл түгэс, холын ехэ хараа түсэбүүдтэй Э. Халудоров (Бурятфермmаш), Н. Матвеев (ЛВРЗ) гэгшэдэй парти хүнэй анхарал лаб татаха байха гэжэ сугларһан зон түрүүн хэлсээ һэн. Нааданай эхинһээ эдэбхиеэ алдангүй, ходо түрижэ наадаһан Э. Халудоров нүгөөдэеэ «таһа баряад», мат табихынгаа тэндэ, аймшагтай цейтнодто орожо, шүүгдэһэндэ тоологдобо.

Мастерта кандидадай хоер баллтай С. Прутовой нэгэдэхи разрядтай В. Слугиновай урдаһаа хараар наадахадаа Филидорой хамгаалалта хэбэ. Энэ хүнэй ехэ хэрэглэдэггүй дебют наадажа, нүгөөдэеэ сошоохо гэһэн байгаа хаш. Гэбэшье сагаанаар наадаһан Слугинов ехээр тэбдэнгүй, эдэбхиеэ гансата гартаа абаад, нэгэ бодоёо хоер хүбүүдээр андалдаһанайнгаа удаа, ноёнойнгоо талын 4 хүбүүдээр урагшаа дабшаба. Хюлгын тэгэн дунда жэрылдэшоод байһан хүбүүдые харахада, гайтайл һэн. Олон андалдаанай һүүлээр зууралдаа хэды хүбүүдээ гээбэшье, нааданай һүүл багта харын ноёниие ягаадшье мултархаар бэшэ зангада оруулжа шадаба.

Нааданайнгаа эхи ехэ һонирхолтойгоор, түрилтэ ехэтэйгээр эхилһэн мастерта кандидат В. Агафонов сагаанаар кандидатска нэгэ баллтай В. Плехановай урдаһаа наадахадаа нэгэ хүбүү үлүүтэй боложо шадаһан аад, тэрэнээ хэрэглэжэ шадангүй, тэнсэжэ һалаба.

Нааданһаа хожомдожо ерэһэн В. Максимов шүүгдэһэндэ тоологдоо. Тиигэжэ Ю. Надмитов «талада тараг халбагадаба».

Дүрбэн нааданай һүүлээр нэгэ тур үлүү наадаһан Б. Митыпов абажа боломоор 5 очкоһоо 5-ые абаад, түрүүлжэ ябана. А. Раднаев абажа боломоор 3 очкоһоо 3-ые абаад дабшана. Харин В. Агафонов Ю. Надмитов хоер 4 нааданда 3—3 очко абанхай.

Р.-Ц. ЛХАМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: футболоор ороной суглуулагдамал командын гэшүүн А. Заваров добтолгодо орожо ябана.

ТАСС-ай фото.

КУБОГТА ХҮРТЭБЭ

һур харбалгаар РСФСР-эй кубогта хүртэхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөн Дагестанай АССР-эй ниислэл —Махачкала хотодо дүүрэбэ. Россин Федерациин 20 гаран область, хизаар болон автономито республикын суглуулагдамал командануудай зуугаад мэргэшүүл тэрээндэ хабаадаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр манай республикын суглуулагдамал команда ехэ амжалта туйлажа, түрүү һуури эзэлээд, РСФСР-эй кубогта хүртэбэ. «Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй дэргэдэ эмхидхэгдэн байгуулагдаһан Олимпиадада бэлэдхэлэй түбэй гэшүүд гол түлэб манай командын бүридэлдэ оруулагдаһан байгаа. Энэ түбэй тренернүүд — СССР-эй габьяата тренер Мэлс Дабаев, уласхоорондын классай спортын мастер Аркадий Бутхаев, спортын мастер Цынгунжап Будаев тэдэниие һурган һориһон байна.

Хубиин тоосоогоор «Динамо» бүлгэмэй республиканска соведэй тренер, уласхоорондын классай спортын мастер Цыбикмит Бумбошкина М-2 упражненеэр харбахадаа, 2435 очко тудажа, эхэнэрнүүдэй дундаһаа илалта туйлаба. Сэхыень хэлэхэдэ, ехэ хүйтэн, шанга һалхитай байжа, үндэр үрэ дүнгүүд туйлагдабагүй.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студент, спортын мастер Валентин Дарханов 2378 очко тудажа, эрэшүүлэй дундаһаа шалгарба. Спортын мастер Константин Эрдынеев гурбадахи һуури эзэлээ.

Буряадай хүдөө ажахын институдай агрохимическэ факультедэй 2-дохи курсын студент, спортын мастер Александр Савельев залуушуулай дундаһаа илажа, кубогта хүртэһэн байха юм. Тус институдай студент Бато Людофа бронзо медаляар шагнагдаба.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студент, спортын мастер Жаргал Дамбиев эдиршүүл сооһоо хоёрдохи һууридa гараа. Улаан-Үдын 3-дахи дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Виталий Дарханов эндэ гурбадахи шанда хүртэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ВРАЧАЙ ЗҮБШЭЛ

УУШХАЯА ШАЛГУУЛЖА БАЙЯ!

Гүрэн түрымнай үргэлжэ анхаржа, оролдожо байдагай ашаар совет хүн зоной материальна болон соёл болбосоролой хэмжээн ургана, ажаһуудалайнь эрхэ нүхэсэл һайжарна. Эдэ бүгэдэ хамтадаа хүн зоной бэеын элүүр энхэ байлгада сэб сэхэ нүлөөлнэ бшуу.

СССР-тэ хүн зониие һэргылхэ талаар үргэлжэ жэгдэ һайн системэ байгуулагданхай, эмнэлгын ашаг үрэ ехэтэй арганууд нэбтэрүүлэгдэнхэй, найдабаритай һайн эмүүд бии болонхой гээшэ.

Туберкулез — хүнэй бэеын ямаршье хубиие илгаагүй хоролдог халдабарита үбшэн юм. Үбдэжэ байһан хүнһээ тэрэ бусадта халдажа болодог.

Энэ үбшэн хайшан гэжэ халдадаг юм гэхэдэ: хөөрэлдэхэ, ханяаха, найтааха дээрээ үбшэн хүн микробуудые гаргадаг. Агаарта үлэһэн тэдэ микробууд оршон тойрон байһан хүнүүдэй амилхада, агаартай сугтаа орожо, элүүр хүнэй бэе уруу шургана ха юм. Туберкулезой бактеринүүд гараа адхалсажа мэндэшэлэлдэхэдэ, мүн элдэб зүйлнүүдээршье дамжажа болохо. Тиихэдэ туберкулезтой малай һүн ба мяхааршье энэ үбшөөр халдаха ушар байдаг. Гэхэ зуура, туберкулезтой үбшэнтэй хүнээр харилсаһан лэ хүн тэрээгээр заабол үбдэхэ бэшэ юм. Хэрбээ гэнэ боложо халдаһан байгаа һаа гү даа, али ямар нэгэн бактериһээ болоһон богонихон сагай халдабари элүүр хүнэй махабада соо хүгжэлтэ оложо бирадаггүй юм. Харин туберкулезоор үбшэн хүнээр удаан саг соо хамта байбал, хэрбээ үбшэнтэнэй микробуудые ехээр гаргадаг гээшэ һаань, хажуудань байгшадта тон аюултай.

Эгээл иимэһээ эмнэлгын газарай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй эдэбхитэдэй туберкулезһоо һэргылхэ талаар хүдэлмэри хүн зоной дунда үргэнөөр ябуулхань шухала.

Гэнтэ уушханай ханяадатай гүүлэһэн хүн али тухай ехээр сэдьхэлээ зободог гээшэб. Удаан саг соо, тэсэбэритэйгээр аргалуулха хэрэгтэй гэжэ тэрээндэ врач хэлэдэг.

Тиигэбэшье бодото байдалай харуулдагай ёһоор, бидэ, врачнууд, һүжэршэһэн ханяадатай үбшэнтэнтэй ушарнабди. Эдэнэр бэедээ хайша хэрэг хандана, докторто саг соогоо ерэнэгүй.

Уушханай хадхаляа, грипп, аппендицит, бусад ондоо үбшэнгүүд хүниие гансата халуурууулжа, бэеынь һула, тэнхээгүй болгожо, гансата врачта хандуулдаг. Харин тиихэдэ туберкулез удаан мэдэгдэнгүй ябадагаараа муу бшуу. Үбшэлөөд ябаһан хүн абаһаар ямаршьегүй шэнги ажалаа хэжэл ябаха, тиимэ үедэнь врачай юрэ шагнаад, уушханай ханяадан, рак хоёрые илгаруулхань бэрхэтэй. Тиигэжэл ябатараа гэнтэ муудадаг юм. Энээниие мэдэхэ шухала.

Туберкулез үбшэнэй онсо шэнжэтэй дээрэһээ хүн зондо заабол флюорографическа шалгалта хэгдэдэг юм.

Флюоро-харалгаар богонихон саг соо олон хүн бэеэ шалгуулдаг. Иимэ шалгалтын дүн 6—12 һара соо хүсэтэй юм.

Хүн зоной ажаһуудалай һайжаржа байһан һүүлэй үедэ туренхай, ганса арһа мяхан болошоһон хүнүүд хомор болоо. Харахада, үбшэлһэн ямаршье шэнжэгүй, хүдэр улаан, сула хүнүүдтэ туберкулез олдодог болонхой.

Мүнөө сагай медицинэ хүсэтэй болоо, ашаг үрэ ехэтэй аргануудшье олошороо. Хэрбээ эртэ танигдаһан байбал, түргэн элүүр болохонь бүришье найдабаритай.

һүжэрһэн аад, мэдэгдээгүй байһан туберкулез хүн зондо аюултай. Халдабарита үбшэндэ бэлэхэнээр нэрбэгдэдэг бага балшар үхибүүдтэ илангаяа аюултай гээшэ.

Нүхэд! Уушханай ханяаданда нэрбүүлхэгүйн тулада жэл бүхэндэ флюорографическа шалгалта гарадаг байгты. Эдеэ хоолой магазинда, нарайлалгын байшанда, ниитын эдеэ хоолой газарнуудта, үхибүүдэй эмхинүүд болон һургуулинуудта хүдэлжэ байгшад заргаан һара болоод лэ шалгуулжа байха ёһотой юм.

Бүхы орон соохидомнайл адли манай республикадашье стационарна болон нүүдэл флюорографическа түхеэрэлгэнүүд хүдэлнэ. Флюорографическа шалгалта гарахын тула врачай эльгээһэн тухай саарһан заал һаа хэрэгтэй бэшэ. Тиимэһээ гэр бүлынгөө бүхы гэшүүдтэй, ажал дээрээ хамта хүдэлдэг нүхэдтэеэ, хаяа хадхажа һууһан хүршэнэртэеэшье хамта флюорографиин кабинедтэ орожо гарыт.

Ж. ЦЫДЕНОВ,
врач-фтизиатр.

Сонирхо экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45—«Аяншалагшадай клуб». 10.45—«В поисках капитана Гранта». 1-дэхи сери. 12.05—Шэнэ һонин (12.10 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 16.30—Шинии ленинскэ библиотекэ. 17.05—«Мелодии нежных чародей» — фильм-концерт. 17.35—Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 18.05—«Шажан ба политика».

Улаан-Үдэ. 18.35 — Мультфильм. 18.45—Республикада транспорт хүгжөөхэ тухай.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.05—«Эб найрамдал ба залуушуул».

Улаан-Үдэ. 20.40—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.55—«В поисках капитана Гранта». 2-дохи сери. 22.00—«Время». 22.35—«Москвагай одонууд» гэһэн искусствын фестивалиин түгэсхэлэй концерт. 00.50—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Информатикын болон тоолон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури. 10.05, 14.00—Немец хэлэн. 11.05—Баримтата фильм. 11.35, 12.40—М. Сервантес. «Дон-Кихот». 12.05—Түрэлхидтэ тележурнал. 13.10—Физикэ. 7-дохи класс. 13.40—Байгаали шэнжэлгэ. 3-дахи класс. 14.30—Совет уран зурагай искусство. 15.15—«Манай гэр». 16.00—СССР-эй арадай артист Л. Марков тухай дамжуулга. 17.10—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.15 — Телефильм. 17.55 — Соносхолнууд. 18.05 — Уран зурааша Л. Доржиевай бүтээлнүүд (буряадаар).

Москва. 18.35 — Варшавска договорто хабаададаг оронуудай армиин ансамбльнуудай хабаадалгатай концерт.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Киноочерк. 19.55 — Хэр байнабши, студент?

Москва. 20.40 — Совет поэдүүдэй шүлэгүүд.

Улаан-Үдэ. 20.55 — Хүгжэмтэ забһарлалга.

Москва. 21.00 — Эб найрамдалай түлөө велосипедээр урилдалга. 21.35 — Стендовэ буудалгаар Европын кубок. 22.00 — «Время». 22.35—«Европейская история» — уран һайханай фильм.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«45-һаа 6-ень таалха ба «36-һаа 5-ень таалха» «Спортлотонуудай» 1986 оной майн 11-дэ үнгэргэгдэһэн 19-дэхи тираж.

«45-һаа 6-ень таалха»: 8 — велоспорт-трек, 15 — байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ, 19 — санын урилдаан, 23 — санаар һурэлгэ ба хоёр зүйлэй мүрысөөн, 28 — мэргэн буудалга, 30 — хүндэ атлетикэ.

«36-һаа 5-ень таалха»: 4 — бокс, 5 — бүхэ барилдаан, 8 — велоспорт-трек, 16 — мори урилдалгын спорт, 27 — һур харбалга.

[ТАСС].

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хамһабариин ажахын арга нөөсэнүүд» — түрүү бэшэг. «Тарилга-86». «Тарьян һуулгагдаа» — В. Бадмаевай статья. «Түрүүшүүлэй зэргэдэ гараба» — Н. Дегтяревой репортаж. «Сошордомо дохёо». «Уһалууриин эршэ шангадхаха» — П. Лазаревай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал: экономикые хүтэлбэрилхэ». «Бүхэли программа хараалагданхай» — В. Тугутовай статья. «Юундэ түсэб дүүргэгдэнгүй үлэнэб» — С. Убеевэй статья. «Нэгэ бүлэ шэнгеэр» — Г. Елисеевагай корреспонденци. «Хүдэлмэришэ хүнэй бэеын элүүр тухай» — Э. Васильевай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Мүнхэ зохёолой гайхал ойлгожо» — Э. Сосновскаягай статья. «Хилын саанаһаа» — ТАСС-ай ба АПН-эй мэдээсэлнүүдһээ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Урид захижа» — М. Елбоновагай статья. «Шэнэ һонин» — суглуулбари. «Спортивна долгин дээрэ» — суглуулбари.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС. ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81 корректорская—2-33-61 выпускающие —2-35-95. отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35 Н-02417, Заказ № 111. Индекс 04609